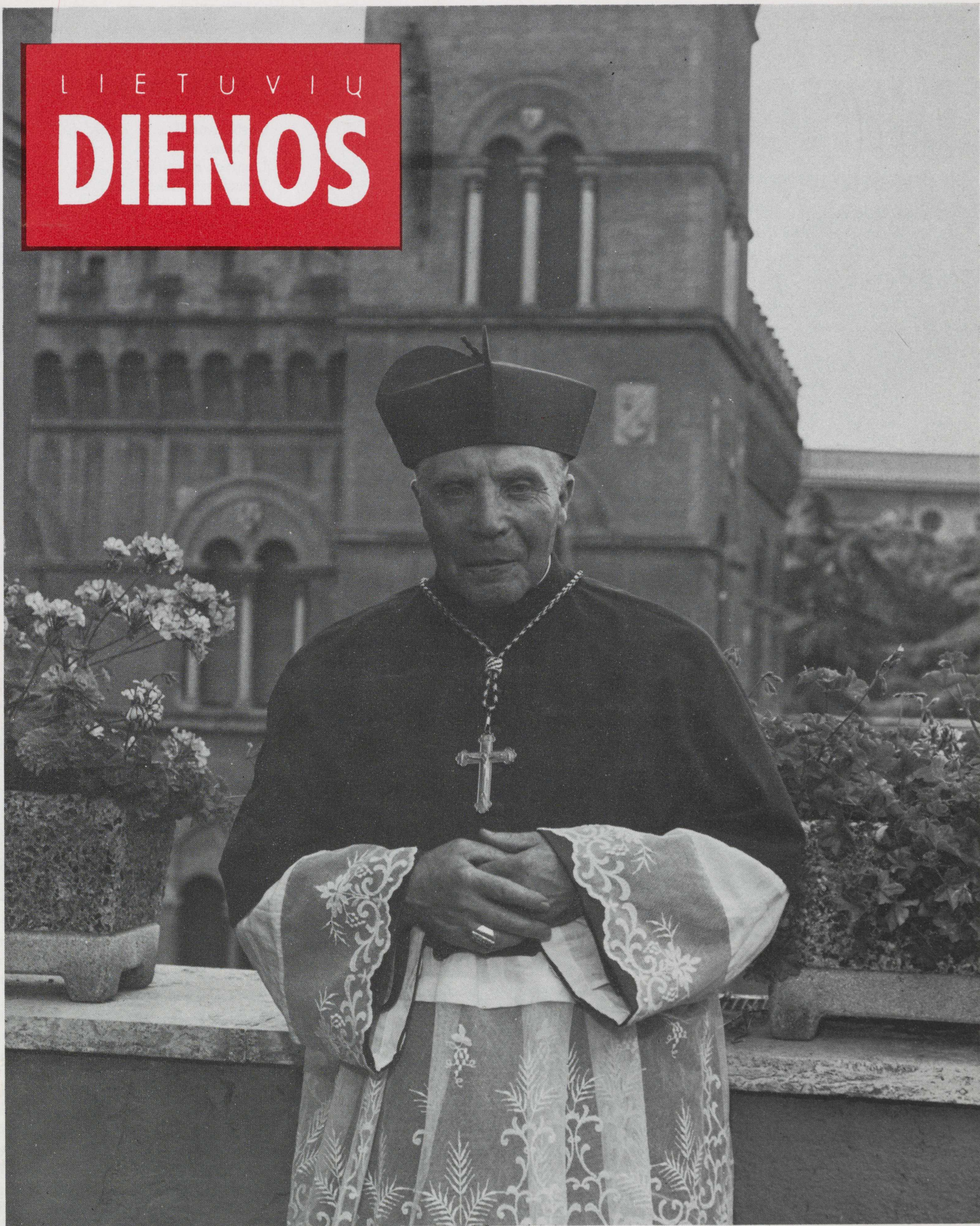

L I E T U V I U

DIENOS

KARDINOLAS VINCENTAS SLADKEVIČIUS

LITHUANIAN DAYS
JUNE 1988

1988 M. BIRŽELIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213)664-2919

1988, Birželio Nr. 6 (386)
June, 1988 No. 6 (386)

Eina XXXVIII metai Volume XXXVIII

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, Ph.D.
Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 35.00
Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

FRONT COVER THE NEW LITHUANIAN CARDINAL

Undoubtedly the most dramatic appointment among the twenty-five new Cardinals designated May 30 by Pope John Paul II is the Most Rev. Vincentas Sladkevičius, Apostolic Administrator of Kaišiadorys, in Soviet-occupied Lithuania.

Why was this obscure prelate named to the highest honors in the Roman Catholic Church, under the Pope himself?

Usually named to receive the red hat are the spiritual heads of significant dioceses, (like Archbishop James A. Hickey of Washington, D.C.), or high Vatican officials (such as Achille Silvestrini, Vatican "foreign minister"). Less frequently nominated are distinguished scholars (such as Hans Urs von Balthasar, the 82-year-old theologian).

Bishop Vincentas Sladkevičius is the second Cardinal known to be named for the Soviet Union. The Most Rev. Julijans Vaivods, Apostolic Administrator of Riga, Latvia, was elevated by John Paul in 1983. A secret Cardinal (in pectore) is widely rumored to be Lithuanian Bishop Julijonas Steponavičius, Apostolic Administrator of Vilnius, Lithuania, considered by many to be the greatest moral authority in the Church of Lithuania today.

Ordained as Auxiliary to the Bishop of Kaišiadorys in 1957, Bishop Sladkevičius was immediately impeded by the Soviet government from performing his duties, and in 1959, he was banished to virtual house arrest in an obscure village outside his diocese.

Only in 1982, after long negotiations between the Holy See and the Kremlin was Sladkevičius allowed by the Soviet government to resume his office.

The title of Apostolic Administrator is indicative of the strained relations between Church and state in the U.S.S.R. It places the diocese more directly under papal authority than the appointment of a resident Ordinary, the arrangement under normal conditions.

Sladkevičius, 67, is Lithuania's first known Cardinal in modern times. There were three others, in the 15th, 16th, and 17th centuries.

Sladkevičius was born on August 20, 1920, the son of poor peasants. With the financial assistance of his parish priest, he was educated at a Jesuit high school in Kaunas, Lithuania, and began his theological training in 1939 at the Kaunas seminary.

Ordained to the Priesthood on March 25, 1944, Sladkevičius worked as a high school chaplain and at different country parishes. From 1952-1956, he taught dogmatic theology and New Testament exegesis, doubling as seminary prefect.

On November 14, 1957, Sladkevičius was named Titular Bishop of Aboro and Auxiliary Bishop of Kaišiadorys. On Christmas Day of 1957, Archbishop Teofilus Matulionis, a two-time veteran of Soviet prisons, consecrated Sladkevičius bishop.

According to the underground *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*, "in 1959 commissioner for Religious Affairs Rugienis

TURINYS/CONTENTS LIETUVIŠKOJI DALIS

Garbės vainikas.....	3
Ign. Urbonas	
Lietuvos Kardinolas	
Vincentas Sladkevičius.....	5
Kardinolo V. Sladkevičiaus	
pamokslas Romoje.....	7
Persitvarkymo demonstracija Vilniuje..	8
Sadūnaitei tarptautinis pripažinimas...	8
Anatolijus Kairys	
Pilkas Sakalėli!.....	8
Leonardas Andriekus	
Fragmentai iš lyrinės poemos	
"Balsai iš anapus".....	5
Ignas Medziukas	
Kanauninkas Kazimieras Prapuolenis...	13
Rima Polikaitytė	
Donelaičio mokyklos gyvuoja.....	14
Dail. kun. Juozas Domeika.....	16

ENGLISH SECTION

The New Lithuanian Cardinal.....	2
Henry L. Gaidis	
Wilhelm and Elisa.....	19
Why Won't Soviets Let	
Their People Go.....	21
Lithuanians Emphasize Their	
Distinction from Soviet Russia.....	22

Viršelio nuotrauką — parūpino kun. Ign. Urbonas.

Cover photo — courtesy of Fr. Ign. Urbonas

informed Bishop Sladkevičius that by decision of the Council of Ministers of the Lithuanian SSR, he was to leave Kaunas for Nemunėlio Radviliškis. The militia immediately removed his name from the Kaunas city register and the bishop began life as an exile on April 17."

After his reinstatement in 1982, Sladkevičius was appointed to the Vatican Curia (the Sacred Congregation for the Sacraments and Divine Worship) in 1986, and President of the Lithuanian Bishops' Conference in April, 1988.

According to the Lithuanian Information Center, Lithuanian Catholics world-wide are acclaiming the choice of Bishop Sladkevičius. Sladkevičius is a humble man in frail health. He is reportedly fluent in Latin, German, English, Italian, Russian, Polish and Latvian.

Last January, Bishop Sladkevičius refuted quotes attributed to him in a series of articles, which appeared in the Soviet press, attacking the samizdat *Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*. Speaking from the pulpit, Sladkevičius charged that the quotes were sheer fabrications or outright distortions of what he said during the brief interview.

Bishop Sladkevičius also boycotted a meeting of Lithuanian bishops called by Soviet government officials last February, at which the prelates were warned not to back nationalist demonstrations on the 70th anniversary of the country's independence.

(LIC)

Popiežius sveikina naująjį Lietuvos kardinolą Vincentą Sladkevičių.

Pope John Paul II greeting the new Lithuanian cardinal Vincent Sladkevičius.

GARBĖS VAINIKAS

Lietuvos Bažnyčiai ir katalikiškajai bendruomenei

Šių metų birželio 28 ir 29 dienomis Romoje, Vatikane, įvyko ne tik vienas žymesnių Katalikų Bažnyčios gyvenime įvykių — naujai paskirtų kardinolų Instaliacija, bet mums, lietuviams, vienas iš žymiausių istorinių įvykių: pagaliau tik Lietuvai atšventus 600 metų krikščionybės sukaktį, po šimtmečių sulaukta oficialaus įvertinimo — suteiktas kardinolas.

Paties aukštojo Bažnyčios dignitoriaus, paties kardinolo Sladkevičiaus žodžiais tariant ta proga "... lietuviška širdis turėtų dar daugiau užsidegti, kada girdim žodį 'kardinolas'... Tai išaukštinimas ir garbė mūsų tautai..."

O dar svarbiau, kad tas išaukštinimas Lietuvai tenka sunkiausiu metu katalikų Bažnyčiai ir jos tikintiesiems; vyskupų, kunigų ir tikinčiųjų sudėtos aukos ir pergyventos kančios pagaliau sulaukė garbės vainiko, garbės vainiko, kuriuo kitų tautų katalikiškosios bendruomenės, gal ir ne visai ir ne visuomet, pelnytai jau seniai naudojosi ir didžiavosi.

Kardinolo titulas duoda teisę dalyvauti svarbiausiuose bažnyčios svarstymuose ir sprendimuose. Kardinolo autoritetas duoda teisę tarti visų tautos tikinčiųjų vardu. Kardinolo asmenybė yra visų tikinčiųjų ištikimybės

Bažnyčiai nuopelnas, pripažinimas brandos ženklas.

Kardinolų pakėlimo iškilmės prasidėjo birželio 28 d. 11 val. ryto, toje pat salėje, kurioje Popiežius Jonas Paulius II priėmė lietuvius iš Lietuvos ir iš viso pasaulio 600 metų Lietuvos krikšto sukakties minėjimo proga.

Buvo pakelta 24 nauji kardinolai — išteikiamas paskyrimo raštas ir uždedama kardinoliška kepuraitė — biretė. Kiekvieną kandidatą iki popiežiaus palydėjo savas sekretorius. Mūsų kardinolą palydėjo Lietuvių kolegijos rektorius prel. Algimantas Butkus. (Iš

Kardinolas Sladkevičius drauge su Romos lietuviais ir svečiais audiencijoje pas Popiežių Joną Paulių II liepos 2 dieną.

Cardinal Sladkevičius together with Lithuanians from Rome and guests having an audience with Pope John Paul II, on July 2.

Lietuvos iki Romos jį atlydėjo Kauno augzliaras vyskupas Vl. Michelevičius).

Dieviškojo žodžio liturgija baigta visuotine malda, kuri buvo skaitoma keliomis kalbomis, tarp jų ir lietuvių; lietuviškai maldą paskaitė Šv. Kazimiero kolegijos Romoje auklėtinis Jonas Malinauskas (iš Punsko).

Po šių ceremonijų visi kardinolai apsirengė kardinolo drabužiais. Vincas Sladkevičius pakeltas kardinolu, turinčiu teisę dalyvauti naujo popiežiaus rinkimuose.

Birželio 29 d.

Po iškilmių Villa Lituania įvyko iškilmingi pietūs. Kartu su kardinolu Sladkevičium. Čia buvo pasakyta jautrių sveikinimo kalbų ir įteikta dovanų. Nepaprastai didelį išpūdį klausytojams padarė kardinolo tartas žodis.

Jis kalbėjo: *(žiūr. tekstą atskirai)*.

Baigiant visi sugiedojo "Marija, Marija".

Prieš išsiskirstant kiekvienas dalyvių dar norėjo ir turėjo progos prieiti prie kardinolo ir asmeniškai išreikšti savo pagarbą.

Vakare Vatikano soduose įvyko diplomatinis kardinolų priėmimas; atskirose sodo dalyse grupavosi atskiros tautybės. Lietuvių grupėje dalyvavo visi svečiai lietuviai, keletas kitų kardinolų, vyskupų, seselių vienuolių. Dalyvavo ir Vatikano garsenybė kardinolas A. Casarolli, dar kartą asmeniškai pasveikinęs kardinolą lietuvį.

Birželio 29 d. šv. Petro aikštėje, Popiežius atlaikė koncelebracines Mišias su naujais kardinolais, kiekvienam naujam kardinolui įteikė kardinolinį žiedą — Bažnyčiai ir Popiežiui ištikimybės ženklą. Priėmėjai priėmė jį atsiklaupę, tardami priesaikos žodžius.

Liepos 1 d., sekmadienį, Šv. Petro Bazilikoje per iškilmingas Mišias iš Popiežiaus rankų kunigo šventimus priėmė 69 diakonai, tarp kurių ir lietuvis Paulius Mališka.

Prieš palaiminimą Mišių pabaigoje Popiežius perskaitė naujų kardinolų sąrašą; naujie kardinolai yra iš aštuoniolikos tautų.

Baigdamas Šv. Tėvas priminė, kad vieno kardinolo, kolegijos nario, (kolegiją sudaro 160 narių) vardas ir toliau lieka jo širdyje — "in pectore". (Spėjama, kad tai yra vysk. J. Steponavičius, paskirtas 1979.6.30 d. pirmojoje popiežiaus Jono Pauliaus II konsistorijoje. Ir dabar jis buvo pakviestas atvykti į Romą, bet sovietai neišleido).

Kardinolų pakėlimo iškilmėse kaip garbės delegacija dalyvavo 50 lietuvių iš JAV ir iš Europos.

Vyskupai: A. Deksnys, P. Baltakis, Vl. Michelevičius (iš Lietuvos atlydėjęs kardinolą); Romos Lietuvių kolegija — Mons. A. Bartkus, kiti monsinjorai, kunigai, Jėzuitų, Marijonų, Saleziečių vienuolynų atstovai. Iš JAV: kun. P. Šakalys (Bostono liet. parap.), kun. P. Jonaitis, Amerikos Lietuvių kunigų vienybės ir Kaišiadoriečių išeivių — kun. Ignas Urbonas. Vliko pirm. dr. K. Bobelis, Ateitininkų Federacijos vad. J. Polikaitis, Lietuvių Bendruomenės — Ingrida Bublienė, Lietuvos Vyčių — dr. Jokūbas ir Loreta Stukai; kardinolo klasės draugas Vitalis Žukauskas. Iš Vokietijos kunigai A. Bunga ir Br. Liubinas. Eilė civilių asmenų: dr. K. Čiginskas, A. Klimaitis, P. Ivinskienė, A. Grinienė...

Vatikano radijo lietuvių skyriaus vedėjai — mons. Kazlauskas, K. Lozoraitis, S. Kubilius, Vatikano banko dir. arkiv. P. Marcinkus,

mons. A. Bačkis; Lietuvos atstovas Vatikane Stasys Lozoraitis.

Po to kardinolas grįžo į Lietuvą. Ilgai nelaukdamas, kardinolas tuojau kibo į darbą. Kaip prel. Tulaba iš Romos rašo, dar būdamas kardinolas designatus, kaip vyskupų konferencijos pirmininkas jau ėmėsi konkrečių žygių tvarkyti opius bažnytinės santvarkos Lietuvoje klausimus. Pirmas drąsus žygis yra skirtas (kunigų) seminarijai. Atleista seminarijos vadovybė, išskyrus tik rektorių... Netrukus bus sudaryta nauja vadovybė... Naujos vadovybės uždavinys bus rūpintis geresniu klierikų auklėjimu bei parengimu kunigystėn.

Sugrįžusi į Lietuvą kardinolą Kauno stotyje pasitiko vyskupai, kunigai ir daugelis tikinčiųjų. Buvo giedamos religinės ir tautinės giesmės.

Aplankęs Kauno tarpdiacezinę kunigų seminariją, kardinolas išvyko į Kaišiadoris.

Tos pačios dienos (liepos 9) "Tiesa" parašė, kad kardinolą aplankė Religinių reikalų tarybos įgaliotinis. (Kokia ironija: sovietuose, taip pat ir okupuotoje Lietuvoje, religija atskirta nuo valstybės, bet valstybė turi sudariusi tarybą Bažnyčios ir religijos reikalams diriguoti). "Jis įteikė, — korespondencijoje sakoma, — Lietuvos TSR Aukščiausios tarybos prezidiumo sveikinimą Katalikų Bažnyčios kardinolo titulo suteikimo proga". Sveikinime linkima ir toliau sėkmingai dirbuoti, kad gerėtų valstybinės valdžios ir Bažnyčios santykiai, kad bendromis jėgomis būtų tobulinamas dorovinis žmonių auklėjimas"

Kardinolų iškilmių aprašymui pasinaudota Vatikano Radijo Lietuvių skyriaus biuletenio pranešimais.

LIETUVOS KARDINOLAS

VINCENTAS SLADKEVIČIUS

Lietuvių tautos, Lietuvos Bažnyčios, Arkiv. Matulionio ir kankinių — Triumfas

IGN. URBONAS

Pagaliau po ilgų krikščionybės šimtmečių Lietuva susilaukė kardinolo. Pirmojo lietuvių kardinolo. Turėjom praeityje kard. Jurgį Radvilą, bet gaila, jis nors gimęs Lietuvoje iš garsios kunigaikščių šeimos, palikęs Lietuvą ir tapęs Krokuvos arkivyskupu visą gyvenimą dirbo Lenkijos garbei ir gerovei. Lietuvai nieko, gal tik vardą „lituanus“ paliko Bažnyčios elenche. Kard. J. Radvila buvo lietuvis, bet jis buvo Lenkijos Bažnyčios primas ir Lenkijos kardinolas, o kard. V. Sladkevičius yra Lietuvos Bažn. Provincijos primas ir Lietuvos kardinolas.

Pagaliau po daugelio kančių buvo prisiminta ir pagerbta lietuvių tauta ir jos kankinė Bažnyčia. Gegužės 29 d. plačiai nuskambėjo po visą pasaulį Lietuvos vardas ir jos kardinolas, kuris anot Amerikos radijo pranešimo — „yra pirmas kardinolas konsekruotas vyskupu slap-tai virtuvėje, kaip iš jo juokias komunistai“.

Šiandien gi iš Kaišiadorių katedros kriptų aidi arkiv. Matulionio ir visų kankinių — pergalės ir džiaugsmo himnas Viešpačiui.

Kardinolo kilmė

Kaimas yra mūsų tautos širdis ir siela. Lietuviai, paversti baudžiauninkais, gyvendami „samanotose bakūžėse“, gėlių darželiais ap-suptose, kūrė nepaprasto grožio ir didžio liūdėsio dainas, liaudies menu puošė namus, kryžius ir pakelių koplytėles, lietuvis audė drobes meniškus raštus. Ir mūsų genialusis M. Čiurlionis vienam savo kūriny kaimą nurodė kaip mūsų tautos dvasinį ir tautinį šaltinį. Iš kaimo kilo didysis Valančius, Daukantas, Basanavičius, Maironis, Kudirka, Vaižgantas ir kiti tautos prikėlėjai. Iš Guronų kaimo kilo ir mūsų naujasis kardinolas Vincentas Sladkevičius, gimęs 1920.VIII.20. Guronys, 3 klm. nuo Žaslių, turi 13 gyventojų, visi lietuviai.

Tragiška, kad paskutinis okupantas pasikė-sino į lietuvių tautos širdį — kaimą, jį sunaikindamas.

Guronys yra Žaslių parapijoje ir valsčiuje, Kaišiadorių apskr. Žasliai yra tarp Vilniaus ir

Per iškilmingus pietus Villa Lituania, kur kardinolą Sladkevičių lietuviai sveikino ir įteikė dovanas, garbingasis svečias prabilo ir tarė:

„Per šias dienas pasijutau, kad esu Lietuvoj, čia skamba lietuviškas žodis, daug reiškia ir lietuviškas būdas, gerumas. Tą gerumą iš jūsų akių ir žvilgsnių pajutau. Kol mes nepraradom lietuviško gerumo, mes dar esame tauta, kurią pažins ir atpažins kiti. Išlaikykim lietuvišką kalbą, lietuvišką širdį, kad ji būtų kupina meilės bažnyčiai, Lietuvai ir Šv. Tėvui. Šia proga lietuviška širdis turėtų dar daugiau užsidegti, kada girdim žodį 'kardinolas'. Ir tai žodis ne į mane, bet į Lietuvą — mūsų kraštą, — mano tėvynę, į visus, kurie išlaikyt meilę savo kraštui. Ir tik tos meilės išlaikymo dėka šis žodis grįžo į Lietuvą — į mūsų kalbą. Tai savas žodis tuo tarpu per tiek metų buvo svetimas, iš kitur ateinantis. **Dabar kardinolas Lietuvos žodis.** Jis prigis ir mūsų tėvynėje. Tai visų įnašas, — išaukštinimas ir garbė mūsų tautos. Vakar per iškilmes buvo nepaprasti plovimai Lietuvai. Noriu padėkoti visiems suvažiavusiems atstovams. Stenkimės vieni nuo kitų nenutolti. Visi būkime ant vieno laipto, t. y. krikščio-niško gyvenimo laipto. **Pasilikime ne tik lietuviai, bet ir krikščionys, katalikai. Kviečiu visus atvykti į tėvynę, kad lietuviška dvasia dar daugiau žerėtų.** Aš dėl savo ateities nežinau. Kiek pajėgsiu, gerumą skleisiu ir jį įamžinsiu. Paskutinį žodį gyvenime turi širdis. Ji paskutinė nustoja plakti. Noriu, kad mano gyvenime tęstųsi ir kančios dalis. Jeigu esu kardinolas, tai dėl to, kad mano gyvenime buvo ir kančios dalis. **Jei gyvenime nebus aukos už tikėjimą, už tėvų žemę, tai negalėsime užtikrinti ir gražios tėvynės ateities**“.

Kardinolas V. Sladkevičius su lietuviais vyskupais. Iš k.: vysk. A. Deksnys, vysk. Vl. Michelevičius, kardinolas Sladkevičius, arkv. K. Salatka, vysk. P. Baltakis.

Cardinal V. Sladkevičius with Lithuanian bishops in Rome, June 28, 1988. From l.: Bishop A. Deksnys, Bishop Vl. Michelevičius, Cardinal V. Sladkevičius, Archbishop K. Salatka, Bishop P. Baltakis.

Kardinolas V. Sladkevičius ir kun. Ign. Urbonas Romoje, 1988.

Cardinal V. Sladkevičius and Fr. Ignas Urbonas, Rome, 1988.

Kauno, 8 km. nuo Kaišiadorių, prie Kaunas-Vilnius autostrados, trijų ežerų ir Žaslos upelio, apsuptas miestelis. Parapija didelė — 10 tūkstančių parapijiečių. Joje vyko didelės kovos su lenkais dėl lietuvių kalbos bažnyčioje. Čia darbavosi žymūs kunigai — Aleksandras Burbas, K. Kybelis ir Matas Cijūnaitis, kuris nulėmė ir kardinolo ateitį.

Kardinolo kelias į mokslą ir gyvenimą

Kardinolo motina neturtinga našlė — turėjo 6 ha žemės ir 5 vaikus. Vincukas (dabar kardinolas) buvo 6 metų amžiaus, kai mirė jo tėvelis. Motina visus savo vaikus užaugino ir išleido į mokslus. Vincukas, baigęs Žaslių pradžios mokyklą, dvejus metus mokėsi Kaišiadorių gimnazijoje, po to persikėlė į Kauno Jėzuitų gimnaziją, kurią po šešių metų baigė pirmuoju mokiniu. (Gimnazijos vadovybė kaip gerą ir gabų mokinį atleido nuo mokesčio už mokslą).

Baigęs Jėzuitų gimnaziją istojo į Kauno kunigų seminariją, kurią baigė Teologijos fakulteto licencijato laipsniu. Kunigu išventintas — 1944 kovo 25 d.

Jauno kunigo darbo pradžia nebuvo lengva. Tai buvo sunkūs antrosios okupacijos laikai. Vyko kunigų areštai. Jis trumpai dirbo — Kietaviškėje, Merkinėje, Kuktiškėje, Inturkėje. Nuo 1952 profesoriavo Kauno kun. seminarijoje. Dėstė dogmatinę teologiją ir N. Testamento egzegzę. 1957 m. vysk. Matulionis pristatė popiežiui tris kandidatus į vyskupus: prel. B. Sužiedėlį, kun. St. Kiškį ir kun. prof. Vincentą Sladkevičių, tada 37 m. amžiaus. Matulionis pridėjo ir savo ranka rašytą laiškėlį popiežiui: „Visi šie kunigai yra tinkami būti vyskupais, bet prašau skirti Sladkevičių, nes jis yra tylus, maldos kunigas, nedalyvaujantis jokiaje politinėje veikloje, tai gal ir valdžia jam leis eiti vyskupo pareigas“. Gavęs raštą Sladkevičius paklausė savo prietelių prel. J. Labuką: ar sutikti ar ne? Labukas jam atsakė: „Paskyrimą priimk, bet ar valdžia leis eiti pareigas, tai Dievas žino,

greičiausiai — ne“. Vysk. Matulionis 1957 Kalėdų naktį slaptai Birštono klebonijoje, savo koplytėlėje, jį konsekavo vyskupu. Įgaliotinis J. Rugienis, grubiai pasijuokė iš naujo vyskupo, atsisakė duoti leidimą eiti pareigas ir ištrėmė į Nemunėlio Radviliškį, prie Latvijos sienos.

Kardinolo tremtis, grįžimas ir garbė

Vysk. Sladkevičiui tremties dvasią nugalėt padėjo — malda ir knyga. Daug meldėsi. Išstis dienas praleisdavo bažnyčioje klausydamas išpažinčių. Žmonės iš arti ir toli, net iš tolimesnių apylinkių, keliavo pas tą „šventą vyskupėlį“ sustiprinti savo dvasinį gyvenimą. Tai buvo kažkas panašu į Prancūzijos garsųjį Arso kleboną. Pramoko iš žodynų ir kalbų, kad galėtų daugiau skaityti. Per tuos 23 tremties metus jis sustirpino savo dvasinį ir intelektualinį pasaulį ir pilnai pasiruošė vyskupo misijai ir istorinei kardinolo garbei.

Po ilgų Vatikano derybų su valdžia, jam buvo leista 1982.VIII.8 sugrįžti į Kaišiadorių vyskupo pareigas. Tikinčiųjų minios pakely ir Kaišiadoryse sutiko jį su gėlėmis ir džiaugsmo ašaromis. Katedroje jis pasakė gražų pamokslą. Trumpa ištrauka: „Prieš 50 metų aš čia katedroje dvylikametis berniukas stovėjau giedodamas ateitininkų himną, o šiandien vėl stoviu prieš jus, kaip jūsų vyskupas“. Šiandien kardinolas manau, prisimins ir vieną sakinį iš ateitininkų himno: Dievas Lietuvai dvasios galiūnus gamina, vesdamas juos stebuklingais keliais... Tik stebuklas galėjo Guronų kaimo neturtingą berniuką sunkiais okupacijų laikais atvesti iki Lietuvos kardinolo sosto...

Kardinolas Sladkevičius yra labai paprastas, kuklus, nusižeminęs, šventos dvasios, kunigas, ir atrodo, nebus jam lengva prisiderint prie aukšto kardinolo posto ir garbės. Mūsų supratimu, jam ir nereikės prie to derintis. Anų laikų kardinolams Vatikano protokolas draudė pėsčiam eiti per Romos miestą. Turėjo važiuoti karieta, traukiama keleto arklių. Kard. Sladkevičiui yra ir liks svetimos tos karietos, nes jis yra šių laikų, kenčiančios Lietuvos kardinolas ir simbolis. O vyskupų — Kuktos, Matulionio — ir visų kankinių maldos jį lydės šiuo garbingu mūsų tautai keliu. Nes, anot, parafrazuotų Carducci žodžių: Kankinių malda ir poeto dainą archangelas per žemę neša.

Už visą tai mūsų visų — lietuvių tautos tėvynėje ir išeivijoje — didžiausia padėka priklauso popiežiui Jonui Pauliui II-jam. Jis atitaisė tą istorinę klaidą, kai dažnai Lietuva buvo ignoruojama. Jis įvertino ir pagerbė lietuvių tautos ir jos Bažnyčios kankinius.

Tegyvuoją Lietuvos Kardinolas!

Tegyvuoją Lietuvos Bažnyčia!

Tegyvuoją Lietuva!

Popiežiaus žodis, pasakytas specialioje audiencijoje, kurioje priėmė kardinolą Sladkevičių liepos 2 d. Vatikano rūmų salėje, pradėdamas itališkai:

Gerbiamasis Kardinole,

Labai džiaugiuosi, priimdamas Jus drauge su bičiulių ir gerbėjų būreliu, kuris čia telkiasi aplink Jus, išreiškdamas visos lietuvių tautos džiaugsmą ir pasididžiavimą vieno jos sūnaus iškėlimu į kardinolo garbę.

Šitas paskyrimas yra svarbi pakopa Jūsų gyvenime, pašvęstame Dievui ir kunigiškai tarnybai, yra pakopa ir visos Bažnyčios Lietuvoje tikėjimo kelyje. Kardinoliška garbė yra įvertinama ne tik Jūsų ištikimybė Kristui ir Bažnyčiai, ne tik pripažįstamas Jūsų pastoracinis uolumas, bet taip pat tai yra atpildas už tą pavyzdinę ištikimybės liudijimą, kuriuo per šimtmečius pasižymėjo katalikiškoji lietuvių bendruomenė, kaip tik praėjusiais metais minėjusi savo Krikšto šešių šimtų metų sukaktį.

Purpurinė spalva, kuria esate paženklintas, Gerbiamasis Kardinole, yra simbolis ir kvietimas Lietuvos tikintiesiems, kad, pasimokydami iš ilgų amžių patirties, kuri yra paženklinta nepalaužiama ištikimybė Kristui ir jo Vietininkui, su nauju ryžtu, kupini dvasinės energijos eitų tėvų ir protėvių pramintu tikėjimo keliu. (Toliau Šv. Tėvas apie dvi minutes kalbėjo lietuviškai):

Jūsų asmenyje, Gerbiamasis Broli, su meile sveikinu ir laiminu Lietuvos Bažnyčią ir visą lietuvių tautą. Bažnyčią ir tautą pavedu Švenčiausiajai Mergelei, kurią lietuviai taip myli ir kurios šaukiasi labai gražiu Gailestingumo Motinos vardu. Šiais Marijos metais lietuvių vyskupo paskyrimas šventosios Romos Bažnyčios kardinolu yra Marijos dovana jūsų tautai. Būkite už ją dėkingi ir mokėkite būti jos verti! Švenčiausioji Mergelė teisprašo jums iš savo dieviškojo Sūnaus jo malonių ir palaimos gausybę.

Šv. Tėvas savo žodį lietuviams taip baigė:

Gerbiamasis Kardinole, maldoje prašau Viešpatį, kad toji nauja garbė, kuria esate paženklintas ir kuri Jus dar labiau susieja su apaštalo šv. Petro įpėdinio tarnyba, Jums padėtų realizuoti tas viltis, kurias Bažnyčia ir Apaštalo Sostas yra į Jus sudėję, kaip matome ir iš Jūsų paskyrimo Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininku. Toji garbė Jus tesustiprina ir tepadrąsina apaštališkame darbe, tepaskatina naują pastoracinę iniciatyvą. Visiems — vyskupams, kunigams, vienuoliams ir pasauliečiams tikintiesiems — tepaliudija Popiežiaus meilė ir nuolatinė rūpesti, tebūnie Dievo palaimos ženklas, tebūna paskata vis gyviau jausti vienybę su apaštališkuoju sostu ir su visuotine Bažnyčia ir vis pilniau krikščioniškai gyventi.

Telydi Jus mano Apaštališkas Palaiminimas.

Kardinolas V. Sladkevičius, sutikęs lietuvius, su jais kalbėjosi draugiškai ir atvirai. Jis pareiškė tokį sveikinimą užsienio lietuviams.

“Kur mes bebūtumėm, tegul mumyse plaka lietuviška širdis, mylinti Dievą ir savo protėvių žemę Lietuvą, visiems skleisdama lietuviško gerumo spindulius ir šilimą. Su Dievo palaima, — kard. Vincentas Sladkevičius”.

Kard. Vincento Sladkevičiaus pamokslas jam skirtoje diakonijoje šv. Dvasios parapijoje Romoje.

Mylimieji Kristuje,

Ateinu šiandien pas jus ne kaip turistas, ne kaip svečias, bet kaip vienas iš jūsų: kaip savasis. Mat, šv. Tėvas malonėjo pavesti jus mano dvasinei globai šventosios Romos Bažnyčios kardinolo titulu. Noriai prisiimu šį išipareigojimą — būti jums artimu, melstis už jus, aukotis ir aukoti visa jūsų dvasinei gerovei.

Atėjau pas jus, kad trumpai pasimelsčiau su jumis; kad pamatyčiau ir pasigrožėčiau jūsų neseniai pastatyta bažnyčia. Ji iškilo čia jūsų visų bendromis pastangomis ir duosniomis aukomis. Kiekviena šios bažnyčios plyta, kiekvienas gelžbetono kampelis yra liudijimas jūsų tikėjimo ir jūsų meilės Viešpačiui Dievui. Atsiradimas čia šios bažnyčios neabejotinai gaivins bei stiprins jūsų tikėjimą ir jūsų privatų bei viešą pamaldumą. Mano siela yra kupina džiaugsmo matyti jus čia šia iškilminga ir atmintina proga gausiai susirinkusius.

Man itin malonu matyti ir pasveikinti vaikučius. Jėzus kalbėjo ir sakė: „Leiskite vaikučiams ateiti pas mane, nekliudykite jiems. Nes dangaus karalystė priklauso kaip tik tokiems, kaip jie“ (Lk 18,16). Brangūs vaikučiai, atsiminkite, kad dangaus karalystė turi savo pradžių čia žemėje. Reikia pradėti gyventi ir veikti dėl dangaus bei dangui jau šiame pasaulyje, kaip tai moko Bažnyčia ir reikalauja tikėjimas.

Mano žvilgsnis ypatingu būdu krypsta į jus, mielas jaunime. Evangelijoje skaitome, kad kartą Jėzus, žvelgdamas į vieną jį sekusį jaunuolį, jį pamilo (Mk 10,21). Iš tikrųjų, Kristus myli jaunimą. Jis jį myli, kadangi jaunuoliai ir jaunuolės turi dar nepažeistas igimtas ir dieviškas dorybes, kurios mums yra suteiktos dieviško Kūrėjo. Mielas jaunime, saugokite visomis išgalėmis šias dorybes — fizinį pilnumą ir dvasinį nekaltumą, — nes tai yra didžiai brangus turtas, bet mes jį nešiojame, kaip isėję šv. Paulius, moliniuose induose (2 Kor 4,7), todėl lengvai galime jį prarasti. Viešpats per savo Bažnyčią tiesia jums savo pagelbos ranką, kad padėtų jums apsisaugoti nuo nuodėmės, kuri yra didžiausias ir pavojingiausias mūsų priešas.

Mano meilė ir mano karšta malda priklauso jums: tėvai ir motinos, krikščioniškos šeimos, jums darbo žmonės, įvairių profesijų ir tarnybų tikintiesiems, jums visiems šios parapijos nariams. Meldžiu ir melsiu Dievą, kad jis jus laimintų, gaivindamas jumyse tikėjimą ir viltį geresnės ir šventesnės ateities.

Matau čia ir pagyvenusiujų bei senelių, kuriuos amžius lenkia prie žemės. Nepri-leiskite minties, lyg būtumėte jau niekam nenaudingi. Viešpats yra reikalingas visų. Ilgas amžius kaip tik yra ypatinga Dievo malonė, tikroji dovana. Pasaulis ir Bažnyčia yra reikalinga senųjų gyvenimo patirties ir jų maldų bei kančių.

Atvykau pas jus, kad jus palaiminčiau, kad su jumis pasimelsčiau jūsų ir mano intencijomis. Atvykau iš tolimo krašto, iš mano mylimos Lietuvos. Tai maža tauta. Ji neturi

laisvės. Ji eina kryžiaus keliu. Bet ji yra gyva. Ji turi savo turtingą tautinę kultūrą ir savo nepalaužiamą katalikišką tikėjimą bei ištikimybę Apaštalo Sostui. Garsusis Skandinavijos rašytojas F. Ibsenas pagrįstai yra parašęs: „Tauta, nors ir maža būtų, per kančias išauga į didelę!“ Mano tėvynė ir Bažnyčia mūsų Lietuvoje, tiesa, kenčia, bet nepalūžta ir drąsos bei vilties nepraranda. Priešingai, didžiūojasi ir su giliu tikėjimu kartoja su šv. Pauliumi: „Visai esame slegiami, bet nesame sugniuždyti; svyruojame, bet neprarandame vilties. Esame persekiojami, bet nesame apleisti; parblokšti, bet nežuvę. Mes visuomet nešiojame savo kūne Jėzaus merdėjimą, kad ir Jėzaus gyvybė apsirinktų mūsų kūne“ (2 Kor 4,8s).

Šiandien visas pasaulis prisimena katalikišką Lietuvą ir stebisi mūsų tautos giliu tikėjimu. Ir šis tikėjimas yra išbandytas ir įrodytas mūsų kankinių krauju, ir mūsų išpažinėjimų nesuskaitomomis kančiomis.

Naudojuosi šia proga, kad būdamas tarpe jūsų padaryčiau jus tam tikra prasme mūsų kančių dalyviais, bet taipgi dalininkais mūsų kenčiančios Bažnyčios dvasinių laimėjimų. Trokštu ir meldžiu Viešpatį, kad jūsų ir mūsų meilė ir ištikimybė Kristui ir jo Bažnyčiai susijungtų bei susiliestų į vieną galingą „Credo-Tikiu“ ir į bendrą tikėjimo šauksmą siekiantį dangų: „Viešpatie, aš tikiu! Padaryk, kad daugiau tikėčiau! Viešpatie, tu žinai, kad tave myliu visa savo siela, visomis savo jėgomis. Padėk man, kad mylėčiau tave vis daugiau! Marija, Švenčiausioji mūsų Motina, malonėk perteikti šią mūsų maldą savo dieviškam Sūnui, Jėzui Kristui!“ Amen.

Kardinolas Vincentas Sladkevičius su grupe Romos lietuvių Vatikano radijo koplyčioje po Mišių, kurios buvo transliuojamos į Lietuvą. Prie altoriaus, šalia kardinolo, du kiti Mišių koncelebrantai: vysk. Vladas Michelevičius ir prel. Audrys Bačkis. Antroje eilėje už kardinolo, arkivysk. Paulius Marcinkus.

Cardinal Vincent Sladkevičius with a group of Lithuanians from Rome at the Vatican radio chapel following the Mass, which was broadcast to Lithuania. At the altar, next to the cardinal, are two of the concelebrants, Bishop Vladas Michelevičius (at left) and Monsignor Audrys Bačkis (at right). In the second row, behind the cardinal, is Archbishop Paulius Marcinkus.

Persitvarkymo demonstracija Vilniuje

Birželio 24 d. Vilniuje įvyko demonstracijos, kuriose dalyvavo daugiau kaip 60,000 žmonių. Dalyvavo persitvarkymo sąjūdžio, Vilniaus komunistų partijos žymūs asmenys, net kai kurie delegatai, išrinkti į konferenciją Maskvoje.

Rašytojas Vyt. Petkevičius, savo kalboje reikalavo, kad viešai būtų leista giedoti Lietuvos himną ir kad būtų paleistas iš kalėjimo poetas Gintautas Iešmantas. Sąjūdžio c. komiteto sekr. Algirdas Brazauskas iškėlė persitvarkymo sąjūdžio tikslus, tarp kurių pabrėžė, kad **reikalaujama Lietuvos suverenumo** ir kad **lietuvių kalba įstatymiškai būtų paskelbta kaip oficiali Lietuvos respublikos kalba**. Kalbėjo ir daugiau persitvarkymo sąjūdžio narių: prof. A. Juozaitis, muzikas A. Kaušpėdas, prof. Genzelis, muzikologas Vyt. Landsbergis, ekonomistė K. Prunskienė.

Protarpiais buvo skanduojama: „Laisvės! Laisvės!“ ir šaukiama: „Nereikia Nikolai Mitkin!“ „Šalin Mitkin!“

Buvo matyti plevėsuojant daug lietuviškų trispalvių. Demonstracijos baigtos himnu „Lietuva tėvynė mūsų“.

Idomu, kas gi tasai publikos nepageidaujamas Nikolai Mitkin? Ši pavasari mūsų spauda apie jį šiek tiek rašė, kai jis Maskvos siunčiamas, atvyko į Lietuvą kaip Liet. komunistų partijos antrasis sekretorius, pasižymėjęs Suomii Karelijoje tautinės kultūros genocido vykdymu.

Po Rusijos karo su Suomija, kurios užimti nepajėgė, sovietai okupavo Kareliją. Dalis žmonių iš jos pabėgo į Suomiją, kiti buvo naikinami teroru ir trėmimais. Bet tai dar ne visas.

N. Mitkin buvo paskirtas didžiausio Karelijos miesto komiteto II-ju sekretorium. Kaip toks jis buvo visagalis Karelijos muravjovas. Brutalus, iš pažiūros tikras „derži morda“ didžiarusis per trumpą laikotarpį sunaikino karelių kultūrą, kalbą (įvedė graždanką, rusų kalbą), nušlavė nuo žemės paviršiaus visa, kas priminė senąją „Kalevalos“ epo tėvynę.

Lietuvoje, užimdamas partijos c. k. II sekretoriaus postą, jis yra tikrasis Maskvos valios vykdytojas. Tačiau reikia viltis, kad savo „specialybės“ darbui jis bus pavėlavęs.

„Gimtas kraštas“ gegužio viename numerio (nr. 20) atvirai ir tiesiai, be „baltų pirštinačių“ pačiupinėjo tūlą „istorijos profesorius“ J. Jermalavičių, išėjusį ginti Stalino bei jo pataikūnų nusikalstamųjų darbų, teisdamas, kad to reikalavusi „laiko dvasia“. Skaitytojos balsu pareikštas reikalas peržiūrėti, „kaip, tokius teiginius ginant tampama mokslo kandidatais, daktarais“. (O ir Nikolai Mitkin taip pat neprastas: Maskvos mokslinėse gavęs „istorijos mokslų daktaro“ laipsnį).

Demonstrantų tūkstančiai reikalavo, kad tautinės kultūros naikimo ekspertui daktarui Nikolai Mitkin ne laikas ir ne vieta demonstruoti savo barbariškos veiklos sugebėjimus: „Šalin Mitkin!“.

Sadūnaitei tarptautinis pripažinimas

Cascia miesto, centrinėje Italijoje, savivaldybė drauge su Šv. Ritos vienuolija ir turistinė šio regiono organizacija paskyrė Nijolei Sadūnaitei „tarptautinio pripažinimo šv. Ritos diplomą“. Diplomo paskyrimas buvo iškilmingai paskelbtas Cascia Šv. Ritos bazilikoje gegužės 22 d., dalyvaujant didelei miniai maldininkų. Kartu su Nijole Sadūnaite „Tarptautinio pripažinimo šv. Ritos diplomu“ buvo įvertintos ir pagerbtos kitos keturios tarptautinėje plotmėje šv. Ritos dorybėmis pasižymėjusios moterys.

Diplomas Nijolei

Visoje Italijoje ir pasaulyje plačiai žinoma šventoji Rita yra gyvensi penkioliktajame šimtame. Kaip šeimos motina, o vėliau kaip vienuolė, šventoji Rita yra nesenstantis heroiškos ištikimybės moters misijai pasaulyje pavyzdys. Nijolei Sadūnaitei paskirtame „tarptautinio pripažinimo šv. Ritos“ diplome yra rašoma:

„Nijolė Sadūnaite yra moteris, kuri idėjų ir religijos laisvę gynė, rizikuodama savo pačios laisvės, savo veiklą prieš elementariausių žmogaus teisių pažeidimus ir prieš visokią diskriminaciją remdama vien teisingumu, savo argumentų jėga pakildama virš siaurų dalinių interesų ir atmesdama bet kokią prievartą“.

Pripažinimo diplomą yra išrašytas ant pergamento ir vieno žinomo italų dailininko papuoštas.

(Vatikano Radijas)

Netrukus išeina iš spaudos

Bernardo Brazdžionio

nauja poezijos knyga

PO AUKŠTAISIAIS SKLIAUTAIS,

laimėjusi L. B. Kultūros premiją.

Tekstas jau surinktas ir atiduodamas spaudai.

Visi, kurie norėtų įsigyti knygą sau ar duoti dovanų, prašomi pranešti, kieno vardu ir adresu ir kiek egz. siųsti. Taip pat prašome pažymėti, ar norima gauti dedikaciją, kieno vardu ir autografas. Tikimasi, kad nemažai knygų bus siunčiama į Lietuvą.

Tiksliai kaina dar nežinoma (gali būti apie 10 dol., plius įpakavimo ir pašto išlaidos). Atsilyginti — knygą gavus. Taip pat ir platintojai prašomi pranešti kiek egz. siųsti. (Sumažinti persiuntimo išlaidas galite užsisakyti ir pas knygų platintojus).

Knygos bus spausdinama tiek, kiek bus gauta užsakymų.

Užsakymus siųsti adresu: „Lietuvių Dienų“ administracija, B. B. knygų užsakymas. 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.

Anatolijus Kairys

PILKAS SAKALĖLI !

Prieš atsakydama į Tavo pagrindinį klausimą — „Kas yra ta Dainava“, turiu pranešti tris geras naujienas, ištikusias mane beveik tuo pačiu metu. Ir neišsižeisk, kad Tave pavadinau maloniniu vardeliu „pilkas sakalėli“ — ne Tave, o Tavo laišką sakalėliu atskrendantį. Jis nuostabiai laukiamas ir mielas, nelyg žvaigždėlė iš aukštojo dangaus — tamsus atvirumu ir šviesus uždarmumu. Aš taip rašyti nemoku, gyvenu kaime, o kaime gyvenantieji visada žino mažiau už gyvenančius mieste. Esu sujaudinta gavusi „aukščiausio pagyrimo laipsnį“ — to neužsitarnavau, rašau tik tai, ką širdis diktuoja, bet jei Tu giri, tuo maloniau, tuo mano širdis linksmiau spurda. Žinok, kad kolūkyje nėra laikraščio, kur būtų skelbiamos svarbios nacionalinės ir nesvarbios internacionalinės žinios, mažiau kalbų apie progresą, regresą ar visišką bukaprotybę — tik darbas, aklas darbas, nieko daugiau, nėra iš kur pasisemti išminties. Įdomiausiai aprašai dievus — kažkas negirdėta. Dabar jau nesistebiu, kad žmonės Amerikoje labai pamaldūs, myli viską duodančius ir nieko neimančius dievus — jei ne vienas, tai kitas padeda. Kad doleris yra galingiausias ir visų labiausiai mylimas dievas, turėtų būti aišku ir bedieviams, nes ir jiems reikia aukso. Aš tai žinojau iš kursuojančių mūsų kolūkyje legendų apie visagalingąjį dolerį. Manychiau, kad ji reikėtų rašyti iš didžiosios raidės — Doleris.

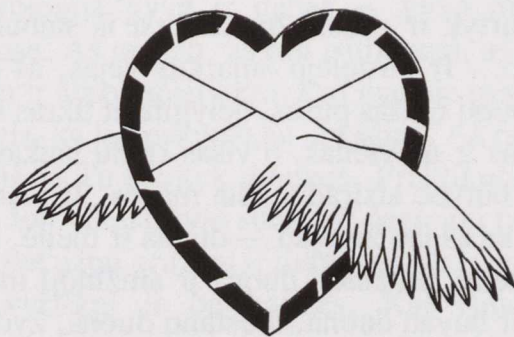
Pirma naujiena — aš baigiau septintą klasę penketukais — iki vieno! Ekskursija į Liškiavą užtikrinta, jei šuo nenuneš ant uodegos. Toks pavojus yra, nes yra daug pasiutusių šunų, kurie laksto uodegas pabrūkę ir ieško minkštos vietos savo dantims. Statau tašką po šituo sakiniu — daugtaškis jau būtų rizika. Keičiasi ir žmonės — kilę iš beždžionės užsiima beždžioniavimu, o evoliucija grįžta atgal į devoliuciją, tada jie ir šaukia ir kaukia ir kanda... Nepagalvok, kad aš apkalbu šunis, pilkas Sakalėli, kad kritikuoju jų kilnią prigimtį, ne — aš kalbu apie žmones. Don Kichotą visa klasė yra skaičiusi — kova su vėjo malūnais nėra mums svetima, tik juoktis tenka pro ašaras. Kaip Amerikoje doleris, taip Lietuvoje partija — dievas! Daugiau gauname save nuvertindami: esame niekas ir būsimie niekas, tik leiskite keliauti į Liškiavą! Už dienos kitos paaiškės — laišką turėsiu pertraukti, pabaigsiu grįžusi iš ekskursijos, kada...

Esu perkelta į aštuntą klasę be egzaminų, turėsiu gražaus laiko darželio priežiūrai ir laiškų rašymui — parašysiu ilgesnius, gal net eilėraščių sudėsiu, bet negarantuojau. Nemanyk, kad laišką parašyti taip jau lengva. Ne man. Esu paprasta mergaitė, be pretenzijų į rašytojus ar filmų žvaigždes. Žurnalizmas vilioja, bet aš nepratusi vienaip galvoti, kitaip rašyti, trečiaip elgtis. Aš ilgai galvoju ir planuoju, o neretai, vos pradėjus rašyti užgęsta elektra ir planus sumaišo — turiu pradėti iš naujo arba atidėti kitai dienai ar kitai savaitei. Aš rašau pasislėpusi. Raminta ir Žilvinėlis seka mane susidomėję: kam rašau laiškus, kodėl sėdžiu atsisiskyrusi, kodėl prisidengusi marga gūnia... Jie mano, kad rašau ką už pinigų, kad turiu koki gerai apmokamą uždavini, todėl rašau slapta. Baisu. Broliai čia slepiasi nuo sesrų, o seserys nuo brolių, nes yra tokių, gyvenančių iš slaptumo, dirbančių už juodus judgrašius.

Prieš rašydama aš pasveriu kiekvieną raidę, bet jaučiu, kad darau pastebimų klaidų. Atkentėsiu, jei pagaus. Iš kitos pusės, bijau, kad Tu nepagalvotum apie mane labai lengvai. Negalvok. Nesu plepūnė, nesu nei papūga, kartojanti tuos pačius žodžius kiekviename laiške. Pasitaiko, žinoma, pasitaiko, bet nereikia užmiršti jau girdėtų minčių — jos sustiprina žinojimą negirdėtų. Bet negalvok apie mane ir per sunkiai — esu gabi. Gabi, nes tvirta. Kartoju iki išmokstu, kas užduota. Taip ugdoma valia ir stiprinamas ryžtas. Gerą pažymį sunku gauti mokykloje, kur dievas rašomas iš mažosios raidės, o Velnias iš didžiosios! Sunkiausiai man duodasi istorija, ypač senoji, kada dar nebuvo liaudies, Lietuvą valdė kunigaikščiai ir kunigaikščių giminės, visas kraštas buvo nusėtas vien didikais, bajorais, net grafais — prastų žmonių nebuvo. Negaliu suprasti — ar Algirdas priartėjo prie Maskvos vartų ar Maskva priartėjo prie Algirdo nežinomos pilies? Gal jis tik svajojo ten būti, kaip daugelis dabar svajoja baigti Maskvos universitetą nežinomais tikslais, bet nujaučiamais. Neaiški nė Aušros Vartų pradžia. Kai žiaurieji naciai uždraudė spausdinti raštą lietuviškomis raidėmis, Jonas Basanavičius uždegė balaną ir aušra patekėjo. Tada šaunioji rusų armija nacių sumušė ir taip gražino Lietuvai lotynišką spaudą. O lietuviai, atsidėkodami, pastatė vartus rytų pusėje — taip atsiradę vartai. Kadangi raudonoji armija, mūsų išlaisvintoja, įžengė į Lietuvą aušrai tekant, tai vartai ir buvo pavadinti AUŠROS VARTAI. Prie jų dabar meldžiasi nelaimingos minios prašydamos laimingos atėjusių išėjimo dienos... Mokytoja sako, kad Aušros vartuose žmonės turėtų šokti, bet dar praeisį daug metų iki realistinis socializmas įveiks nerealistinį misticismą ar atvirkščiai. Tokia mokslinė tiesa — nuleisk galvą ir tylėk. Jei nesupranti aiškių tiesų, esi kaltas.

ANATOLIJUS KAIRYS

VIENA ŠIRDIS

PREMIJUOTAS ROMANAS

Anatolijaus Kairio naujos knygos "Viena širdis" viršelis.

Cover for Anatolijus Kairys's new book "One Heart".

"Viena širdis" — 1985 metais PLB Švietimo komisijos skelbtame jaunimo literatūros konkurse laimėjęs premiją romanas. Romanas?

Tai nėra romanas įprastine to termino prasme — nėra čia nei fabulos, nei nuotykių pynės, nei intrygos, nei teigiamų ar neigiamų personažų. Kas gi tat yra? Tai veikalas, parašytas laiškų forma. Tokia forma beletristikos praktikoje ne naujiena. Laiškų forma visam pasakojimui duoda daugiau intymumo, patikimumo. Tai jaunų žmonių pasikeitimas savo gyvenimo nutikimais, faktais, jausmais, pergyvenimais, nuomonėmis. Veikale tuo būdu "veikia" Amerikos ir dabartinės Lietuvos jaunuoliai berniukai ir mergaitės. Idomu, patrauklu, žingeidu.

Skaitytojas iš pat pirmų puslapių įtraukiamas į jų asmeninį ir krašto gyvenimą. Puiki kalba, gyvas, turtingas pasakojimo stilius patrauks gal ne tiek literatūriškai neišprūsusį jaunuolį, kiek suaugusį, mokantį gerą lietuvišką knygą, parašytą ne diletantiškai, bet su menine atsakomybe, skaitytoją. Vyresniųjų skatinami galėtų veikalu pasidomėti ir jaunieji; ne tik patys paskaityti, bet ir vykdamis Lietuvon nuvežti dovanų ten "atvirumo" ir "persitvarkymo" laisvesnių laikų sulaukusiam jaunimui, lietuviukui ar lietuvaitei. Gana juos pridusino ir priglumino partinio melo suluošinti parsidavusių ar partijos išprievartautų rašėivų literatūros erzacai.

Antra naujiena — vakar man suėjo septyniolika metų! tik pagalvok — aš jau mergina! Mamytė sako — tik pusmergė. Ji nenori, kad aš per greit išsitiesčiau — ūgiu mes jau lygios. Aš norėčiau turėti dvidešimt — ir kuo greičiau! Vaikystė ir man nepatinka, kaip ir Tau — natūralu augti iš kailio! Tada mes galėtume rašyti meilės laiškus, o dabar dar per jauni, meilės laiškų nerašo pusberniai ir pusmergės — neišeina... Aš prisiklausau tokių pamokslų, kad mano galva ištinsta. Nelauksiu, nelauksiu! Meilės laiškus aš pradėsiu rašyti kada tik ateis noras rašyti — ir rašysiu! Parašysiu Tau pirmąjį...

Gimtadienio proga Raminta ir Žilvinas surengė man arbatėlę sodelyje, kuris dabar po žalia žole žaliai žaliuoja. Vasara šimet labai karšta, degame visi, o aš tiesiog liepsnoju... Pasistatėme staliuką su pyragaičiais, pusę jų suvalgė Žilvinėlis benešiodamas. Kadangi arbatos neturėjome, gėrėme kavą, bet ir kavos, vandenį užvirinus, pasirodo nėra, mamytė užmiršo patikrinti. Ramintos draugė atsinešė ramunėlių žiedų, šviežių, vos nuskintų ir saulėje sudžiovintų — liepos pabaigoje įvairiaspalvių ramunėlių pilni laukai. Tai jas ir gėrėme.

Mamytė nėjo į darbą — man patarnavo. Labai nejauku — motina dukters gimtadienio laiko svarbiu įvykiu... Aš nieko nepadariau, gimtadienis atėjo nelaukiamas, esu visai nekalta, kad man tiek metų suėjo. Ramintos draugė, ta pati, kuri atnešė ramunėlių arbatą, myli Vėją — smuikininką. Atsivedė ir jį, o jis užgrojo ant visų keturių stygų taip jausmingai, kad aš pasijutau žymiai vyresnė... Norėjau visus apkabinti ir išbučiuoti, bet šitaip daryti nepriimta. Aš nutvėriau Žaibą — mūsų šuniuką — ir kone visą popietį išlaikiau savo glėby. Paskui, Vėjui smuikuojant, mes šokome ir dainavome "Už Raseinių ant Dubysos", "Putinėli žalias" ir kitokias daineles,ėjome ratelių ir žaidimų — viską aprašyti neįmanoma. buvo tikrai linksma, mano nuotaika siekė dangaus gelmes, rodos atsiskyrčiau nuo žemės ir išplaukus baltais debesukais ieškoti neišsivaizduojamos laimės pas Tave... Aš bijau, kad ta mano pasiutėlė dvasia nenulėktų į Ameriką ir nepasibelstų į Tavo langą... O gal Tu miegi jau nuosavame dangoraižyje?

Iš tiesų, pilkas Sakalėli, dabar man gana liūdna — septyniolika, o nežinau, kas esu — suaugusi ar dar nesuagusi, kas galima, kas negalima? Taip, Sakalėli, mes labai skirtingi ir labai panašūs. Aš irgi sapnuoju daug ir dažnai. Skirtumas tame, kad mano sapnai nepakyla nuo žemės. Tu sapnuoji, kad skraidai padangėse, supies ant debesų pavirtęs ereliu, vanagu ar strėle šauni į erdves, o aš sapnuoju, kad vaikštau žeme, einu pasilenkus, šliaužiu ari- mais, lyg koks vabalėlis, lyg marga dievo

karvytė supuos smilgos viršūnėje... Ar miegu ar dirbu — aš nesusigaudau sapnuodama, neat-skiriu sapno nuo tikrovės, gyvenimo nuo sva-jonės, svajonės nuo miego — košmaras... Taip ir gyvenu sapnuodama sapnus, o sapnuose jaučiu gyvenimą... Ir žinau, kad sapnuoju, bet pabusti bijau, netikėsi, bet taip yra — tikrovė baisesnė už sapną arba sapnas baisnis už tikrovę — tas pats. Panašūs gi mes tuo, kad daug sapnuojame, o nepanašūs tuo, kad Tu keliesi į erdves ir saulę, net vaikštai joje, o aš leidžiuosi žemyn ir lendu į žemę gilyn. Tu skrendi paukščiu ar strėle, o aš augu morka, bulve, burokėliu... Kartais net Žaibas, tas mažas ir meilus mūsų šuniukas, staiga padidėja ir ima dantimis plėšyti mano rankas... Miegas neneša poilsio, sapnai neduoda nusiramimo, o ką besakyti pramerkus akis — tamsu, aplink tamsu, geriau nepabusti.

Buvo labai karšta diena, o vakaras liepsno-jo gyva ugnimi. Kai pradėjo temti, o Lietuvoje naktys šviesios ir šiltos, mama Žilvinėli išsivedė gulti, Raminta su drauge persikėlė į Vėjo sklypelį, tada aš mečiau Žaibą ir išėjau pasivaikščioti, pati nežinodama kur. Po linksmy dainelių mano krūtinę ėmė draskyti žiaurus nerimas, jaučiau, kad būtų sveika gerai išsi-verkti. Jokios rimtos priežasties žiauriam nerimui nebuvo, širdis virė, neslepiu, rodos sprogs, bet todėl virė ir todėl sprogs, kad visur pilna žydinčių gėlių, rudų ir mėlynų žiedų, gyvybės džiaugsmo... Aš ėjau paruge, taisinė-jau palinkusius rugelius, iškritusius iš dirvos dydžio, vėjo ar žmogaus išlaužytus. Juodos duonos šiais metais turėsime, gal ir baltos gausime didžiosios revoliucijos šventei prisiminti. Sidabrinės rugių varpos spindėjo ir mirguliavo mėnulio varinėje šviesoje, žvaigždės ką tik uždegė auksines žvakutes gilioje dangaus beribėje, ir aš matau — kažkas ateina varpų viršūnėmis... Žmogus ir ne žmogus, be aiškios formos, nes jau tamsoka, bet jo išvaizda maloniai iškilinga, artima rodos ir pažįstama, aš visai jo nebijau... Jis liečia rugių varpas, jas šnekina ir glamonėja, susėmęs į glėbį bučiuoja švelniai ir tvirtai, kaip tėvas bučiuoja alkanus vaikus... Ar Tu matei tėvą žiūrintį į išbadėjusį vaiką? Ar Tu matei, kokia meile jis pabučiuoja atiduodamas jam paskutinį duonos kasnelį? Jei nematei, linkiu nematyti — ilgai neužmigsi.

Bet rugių varpos nebuvo pasyvios, nieko nejaučiančios, visiškai ne — jos buvo gyvos, kaip gyva aš pati! Ir kalbios ir linksmos, ir net viliojančios. Jos lenkėsi tam, kas ėjo jas bučiuodamas, lingavo, čežėjo ir žaidė, glostė jo kaklą ir veidą, rankas ir akis, kažką jam davė, kažką iš jo ėmė, rugių dievas ar deivė, ar dar kas, visko mes nežinome — žemė neša savo paslaptis ir visko mums neparodo... Ir tuo momentu aš pasijutau rugio varpa! Aš — žemė!

Ir laukiau... Laukiau, ar tas, kuris eina varpų viršūnėmis jas bučiuodamas, nepalies manęs! Mano liemuo — šiaudas, lieknas ir lankstus, vėjas mane laužia pusiau, bet aš nelūžtu, esu plonytė, tačiau stipri, stoviu nepajudinama. Mano kojos — rugio šaknys, kietos ir stiprios, giliai į žemę įsisiurbusios — jei šiaudą ir nulaužtu, šaknys išliktų, iš jų naujas rugys išaugtų. Mano rankos — dvi pilnos varpos, papurtyk ir grūdai byrės tarsi iš stebuklingo sieto... Ir pūstelėjo smarkus vėjas, aš ėmiau siūbuoti į visas puses, nelyginant tikras rugys, gyvas ir ne vienas, o visas rugių laukas — ir toji būtybė atsirado šalia manęs. Ji man sakė tai, ką aš jau žinojau — duona ir meilė, duona ir meilė, amžinoji duona ir amžinoji meilė... Aš ir buvau duona, bręstanti duona, žydinti ir skalsi, visus pasotinanti ilgai darbo dienos. Jei mes turėsime duonos, mes būsim laimingi.

Trečioji naujiena — metai! Jau vieneri metai suėjo nuo Skirmanto viešnagės Trakuose, taigi jau metai ir nuo mūsų laiškinės pažinties. Skaitau dienas, mėnesius ir metus. Tada aš buvau šešiolikos, dabar jau septyniolikos, laikas neilgas, bet malonus — pats maloniausias mano ilgame sapne! Daug gražių momentų patyriau skaitydama Tavo laiškus, daug neišpasakytai švelnių svajonių nuplaukė melsvų akių vandenimis... Ar Tu, pilkas mano Sakalėli, kada pagalvojai, kad jau metai suėjo mudviejų susirašinėjimui? Nepagalvojai! Vyrai neprisimena pačių svarbiausių atsitikimų — tokiais juos dievas sutvėrė! Metinių proga mane užpuolė labai kilnios mintys, tačiau apie jas dabar nerašysiu. Imsi ir pagalvosi, kad leidžiuos į vaikų pasaulį, duodu savo vaizduotei neribotą laisvę ir — nusirašau... Ne, Sakalėli, aš laiko neturiu, laiškus rašau su pertraukomis, tris ar penkias dienas, todėl jie ir išeina nelygūs, gal ir nesklandūs. O dabar atsakysiu į Tavo klausimą apie Dainavą...

Aš labai gerai žinau kas yra Dainava, nes ką tik iš ten grįžau. Mūsų mokykla dar nėra taip atsilikusi, kad nežinotų istorinių istorijų. Dainava — neišivaizduojamai gražus kraštas, trečdalis Lietuvos. Gausybė ežerų, upių ir paslaptinių šaltinių, kurių vanduo gydo dvasią, stiprina kūną, o atsigėrusiam suteikia sielos ramybę. Begalė kalnų, miškų ir pelkių, kuriuose gyvena nepažįstami žmonės ir augina neįdominamus žirgus nepaprastai dienai. Nesuskaitomi žemės turtai guli piliakalniuose ar neprieinamų vandenių plotuose. Bet vieną kartą mes prieisime ir turtus pasiimsime, nes jie mūsų! Seniausioje senovėje, kuriai atsiminti knygos dar nepradėtos rašyti, kadangi mūsų kalba sumoderninta, Dainavoje gyveno jotvingiai. Jotvingis susideda iš dviejų žodžių — joti vingiais. Jotvingiai ir jojo vingiais! Jodinėjo vingiais tūkstančius metų ir buvo nesugauti — nežinia iš kur atjoja nei kur nujoja. Jie yra mūsų protėviai. Iš kur atėjo ir kur nuėjo — nežinia, išaiškinti niekam nepavyko. Spėjama, kad jie

nei atėjo nei nuėjo, o susiliejo su žeme ir gyvena tarpe mūsų, kaip ir mes gyvename tarpe jų. Tas mokytojas, kurs už Galvės ežero paslapčių atidengimą buvo priverstas savanoriškai keliauti "Už Uralo žemės galo", negalėjo įrodyti nei mitologiškai nei etimologiškai jotvingių atsiradimo istorijos, nei jų išnykimo priežasties. Tepasakė, kad jotvingiai buvo, o jei buvo, tai ir yra, pasakiški žmonės: nesugau-nami, neišveikiami, nenukankinami. Galvą nukirtus atgaudavo kitą, nes dar plaka širdis, o širdis plaka tol, kol galva nenukirsta, o galva nenusirita, kol plaka širdis — taip ir gyvena amžinai. Tai legendos pradžia, o pabaigos nėra, reiškia ji nepasibaigusi. Jie mitologiškai gynė savo ganyklas ir girias, mitologiškai dingo — išnyko ir tiek. Žalias vanduo užtvindė žalias girias ir žalius laukus, susiliejo su žeme ir išaugo suduviai, o kalbai modernėjant pasiva-dino lietuviais. Suduva arba Dainava ir dabar ten yra — už Nemuno upės plačiosios. Kad tai gali būti tiesa matome iš fakto, kad ir mūsų kolūkyje yra daug niekam nepasiduodančių vyrų, neperkalbamų moterų, nenukankinamų Omsko temperatūra. Anksčiau, kai Lietuvą valdė didysis Lietuvos kunigaikštis Smetona, Jogailos laikų diktatorius, o diktatorių dabar nebėra su labai mažomis išimtimis, tokių ne-įveikiamų ir nesugaunamų jotvingių buvę labai daug, pilni miškai ir miestai, bet ir jie, kaip ir jų protėviai, susiliejo su prieaušrio rasa ir išdžiūvo saulei pakaitinus — ir papūsk jiems į nosį! Jų jau nebėra, bet jų mitologija yra, tai yra jotvingių. O jei yra mitologija, tai yra ir jie, tik mes nenorime prisipažinti — dažnai vaikai išsigina savo tėvų. Šia proga ir Tau patariu neieškoti jokių naujų vardų: nei Tu esi Amerikos lietuvis, nei aš esu Lietuvos lietuvis. užmirškime! Tu esi jotvingis, o aš jotvingė! Ir būkime. Statau tašką.

Bet jotvingiai — istoriškai — suvis neišdžiūvo, liko metų nesunaikinta žymė — keturbokštė Liškiavos pilis! Iš granito! Ant Nemuno kranto, ant pačio. Griuvėsiai, taip, bet kokie! Nebūtų gėda parodyti didžiajam Leninui, jei būtų gyvas, bet jis negyvas, tik jo knygeles vienas kitas paskaito iš baisaus nuobodumo. Aš ten buvau ir savo akimis mačiau. Su ekskursija šią vasarą, kurios šuo nenusinešė ant savo uodegytės mano laimei. Stovėjau ant viršaus, ant pilies kuoro, aukš-čiausio ir didžiausio akmens. Pasijutau galin-gesnė už galingiausią galybę ir tokia išdidi, kad to akmens, ant kurio aš stovėjau, nebūčiau atidavusi už visą Ameriką! Mano krūtinėje užvirė jotvingės kraujas, mano dvasia suakme-nėjo, aš būčiau šokusi į Nemuno bangas ir pradėjusi naują mitą naujai mitologijai, jei kas būtų davęs tokią komandą! Aš jotvingė, jot-vingė kartoju pati sau — praeitis širdy, o ateitis mano delnuose! Pilkas Sakalėli, tokio akmens, ant kokio aš stovėjau pačiame aukštyje, prieš tūkstančius metų negalėjo pakelti ir užnešti šių

dienų gaidžiai, skelbią naują pasaulį prieš rytą! Jus ten užnešė milžinai — milžinai milžiniausi! O mūrai po kuriuos aš laipiojau ir dabar vadinami milžinų mūrais! Kai grįžau iš Liškiavos namo, gyvenimas pasirodė šviesus ir prasmingas, aš nustojau dejuoti ir skustis, o nusilešęs vištų ūkis jau nevertas mano, jotvingės, rimto dėmesio.

Dar viena detalė iš Liškiavos paveikslo — Dainavoje gimė ir pirmuosius žygdarbius atliko Lietuvos karalius Mindaugas, vėliau jis šioje pilyje karūnavosi visų lietuvių, jotvingių, rusinų ir gudų karaliumi. Tai neužginčijama tiesa, nes ją atitaisyti per vėlu. maža karūnėlė buvo uždėta ant didelės Mindaugo galvos. Šioje vietoje negalima daryti kompromiso — karalius tebuvo vienas. Vienas ir pasiliko — kaip viena istorija. Mindaugą gerai įvertino ir į savo tarnybą jaunose dienose priėmė Dainavos valdovas Šarūnas. Šarūnas ir Mindaugas atliko daug nepaprastų žygių, už ką jie ir vadinami amžinaisiais — jotvingių valdovais.

Ka aš pasakiau apie Dainavą, tėra pirmieji žodžiai labai ilgos istorijos, kuri klastojama, arba mitologijos, kuri neklastojama, tai yra nesikeičia, nes teisinga nepakeičiamai. Vienas žmogus, kurio profesiją nutylėsiu ji gerbdama, pasakė, kad žmogaus darbai pereina tris stadijas iki tampa antgamtiniais: gyvenimas — pirmoji, istorija — antroji, mitologija — trečioji stadija. Kada baigiasi ta stadija, prasideda epocha. Ypatingi žmogaus darbai ar žygiai tolydžio didėja, eidami į metus jie virsta istorija. Istorija, eidama istorišku keliu, gilėja ir plėtėja, pagauna daugiau šalčio ir karščio, iki prieina tokio laipsnio, kada lieka nebesuprantama be pagalbos moklso ir mokslininkų, kurie savo nuožiūra faktus pakreipia čia į vieną, čia į kitą pusę, prideda savo išminties niekieno neprašomi, ir taip kilni istorija nueina į proistorę, kur kilnūs ar nekilnūs darbai maždaug susilygina — ir gauname mitologiją! Galima sunaikinti žmogaus gyvenimą, bet jo kilnių darbų — jau ne! Galima pakeisti ar suklastoti istoriją, bet mitologiją — jau ne! Jotvingių valdovas Skomantas visu Nemuno pakraščiu pristatė šimtus laiką įveikusių pilių: Merkinė, Veliuona, Punia... jų rūsiuose miega užburti dainiai, kurie vieną dieną pakils, ims dainuoti negirdėtas dainas ir visus prikels į naują žygį, neaišku dar koki, bet kas verkia, tas nebeverks, o kas liūdi — nebeliūdės. Įvyks didelis pasikeitimas — iš miestų žmonės kelsis į kaimus, kuriuos buvo palikę prieš šimtus metų, atras savo išdraskytas sodybas, tik gaila, kad mažai kas moka jotvingiškai jodinėti, todėl nežino, kad pradėti judėjimą...

O kaip aš norėčiau, kad Tu pamatytum Liškiavą! Ir Nemuną nuo didžiojo bokšto! Atsistojęs ant akmens, ant kurio stovėjau aš, Tu mirtum iš nuostabaus reginio ir nebenorėtum grįžti į supuvusią Ameriką, mėlynų džinsų gimtinę. Aš neabejoju, kad užsigeisi Liškiavą

su visais keturiais bokštais, gal net su pačiu Nemunu, perkelti į Ameriką, bet kas Tau leis? Niekas! Jei ir gražiausiai atrodytum mūsų klasėje nė viena mergaitė už jokių pinigų, net už nežemišką meilę, Liškiavos Tau neatiduotų, o apie Nemuną — nesvajok! Tokio grožio jokiam pasaulio krašte nerasi. O nerasi todėl, kad nėra! Atvažiuok ir įsitikink!

Mitologija gyva ir dabar — gyva mano laiškuose. Aš manau, aš esu įsitikinusi, aš esu visiškai ir absoliučiai tikra, kad manyje gyvena jotvingis, ką jau pažymėjau anksčiau. Aš rašau vingiais, o Tu skaityk vingiais. Praktikuokis, įprasi. Joti vingiais yra sunkiau, negu joti tiesia linija, bet užtai gražiau ir didvyriškiau, nes jojama vyriškai ir be baimės. Kai išmoksi vingiuoti, suprasi kiekvieną mano žodį. Vingis yra mūsų raktas į miegą ir sapnus, į praeitį ir ateitį. Šiais laikais Dainava žydi dainomis. Ten, kur dainuojama — bus ir Dainava. Kur gyvenama pagal jotvingių vingius, ten ir Dainava.

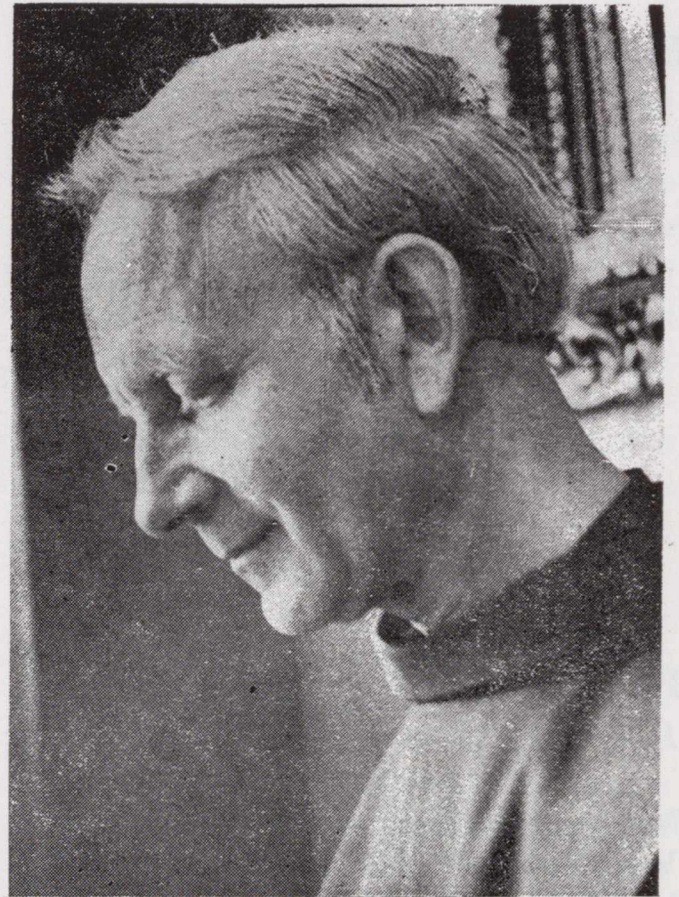
Kodėl mano laiškai ilgai eina, aš gerai nenutuokiu. Gal todėl, kad sunkūs. Jei iš tiesų juos neša karveliai, kaip teigia Tavo gudrusis tėvelis, tada jie tikrai per sunkūs. Tik man kyla abejonė dėl karvelių spalvos: balti jie, mėlyni ar raudoni? Mėlynieji karveliai lekia toliau, kaip ir svajonės, kurios dažniausiai mėlynos, todėl nelabai aiškios, baltieji nelekia per Atlantą, o raudonieji visai nepasikelia nuo jiems skirtų ir gerai įruošų karvelidžių. Kaip ir ponai Amerikoje. Aš džiaugiuos, kad nuneša iš viso — galėtų ir nunešti, kelias audringas, prigerti nebūtų naujiena, o šlapiais sparnais į sausą orą nepakils. Trys savaitės nėra laikas, o tik lengva bausmė, neverta blogo žodžio net ir geroje draugijoje.

Kas dėl malūnsparnių — yra. Kur nebus. Atlekia ir į mūsų kiemą, nusileidžia prie pat karvių, kada jas melžia, pieno pagerti. Melžėja tupėjo, o karvė pasibaidė ir apvertė pieno kibirą. Pirmininkas parašė skundą komsorgui ir pareikalavo atlyginti nuostolius, nes komsorgas sėdėjo prie vairo. Gavo vienuolika kartų daugiau, negu palietas pienas vertas — buvo už ko užsikabinti — melžėja mat išsigando, gavo priepuolį ir visa kita. Tik negėrai, kad malūnsparniai veikia atskirai ir nepriklausomai nuo kitų judančių dalių — malūnas sau, o sparnai sau. Taip veikdami jie nepakyla aukščiau to, ko kyla. Ir nusileidžia visiškai ne ten, kur paskirta. Apie greitąją pagalbą gelbėti sergančius ar į nelaimę patekusius vaikus — negirdėjau. Prie dabartinės judėjimo technikos mūsų kolūkyje patikimiausia priemonė tebėra kojos. Nuosavos kojos — ir mokėti už jas nereikia.

Rašyk — laukiu!

Raiboji Gegele

P. S. Mano mamytė pabėgo...

Poetas Leonardas Andriekus

Poet Leonardas Andriekus

Leonardo Andriekaus "Balsai iš Anapus" — istorinės tematikos poezijų, surištų su katalikybės įvedimu Lietuvoje, yra vienas gražiausių suvenyrų 600 metų Lietuvos krikšto jubiliejui paminėti.

Už rinkinio rankraštį poetui konkurso keliu paskirta premija. Dabar išleistas dailaus formato knygos rinkinys, kurio viršelis papuoštas V. Košubos krikšto sukakties medaliais, o tekste idėti to paties skulptoriaus kuni-gaikščių portretai.

Turinį sudaro keturi skyriai: Saulėtekis, Pavasariai be džiaugsmo, Laukimas ir I naują dieną.

Pirmajame skyriuje dominuoja karalius Mindaugas, antrajame — Gediminas, trečiame — Kęstutis ir ketvirtame — Vytautas Didysis. Monologais piešiami jų dvasiniai portretai; turinį, kaip ir jų valdymo bei darbų vaizdą papildo šalutiniai asmenys, — karaliai, kunigaikščiai, ar kiti asmenys — Treiniota, Vaišvilkas, Traidenis, Vytenis, Gediminaitė, Algirdas, Jogaila, Jadvyga...

Knygos pabaigoje autorius duoda keletą istorinių pastabų — paaiškinimų, liečiančių vaizduojamus asmenis.

Lyrinių monologų tekstais sau ir kitiems, — karaliai, kunigaikščiai ir kt. iškelia laiko dvasios laimėjimus ir pralaimėjimus, didingus bei tragiškus tautos istorijos momentus, kurie iš amžių glūdumos mus pasiekia gyvu žodžiu, patraukdami išpažinties atvirumu ir poetiniais vaizdais. Mus žavi autoriaus kūrybinė išmonė ir Lietuvon krikšto atneštoji krikščioniška dvasia, kuriai pasiduoda ir senasis pagoniškasis krivis.

L. Andriekaus "Balsai iš anapus" vertingiausias paskutiniųjų metų poezijos kūrinys, rodąs mūsų išeivijos literatūrinių laimėjimų viršūnes.

*Fragmentai iš lyrinės poemos
"Balsai iš anapus".*

POPIEŽIUS INOCENTAS IV 1253

Man suteikta galia
Valdovams duoti vainikus
Ir vėl atimti, —
Ši rytmetį karališką vainiką nusiunčiau
Garbingam Lietuvos valdovui Mindaugui —
Maldauju, Viešpatie,
Kad jį vertai nešiotų.

Gana man išgamų sūnų!
Nuo vieno jų
Turėjau net iš Amžinojo miesto bėgt,
Užtrenkti jam dangaus vartus,
Atleist nuo priesaikų minias...
Kodėl, dangaus ir žemės Viešpatie,
Tu išrinkai mane
Valdovų tėvu?

KARALIUS MINDAUGAS 1260 m.

AISČIŲ GENTIMS

Į jūrą grįždamos
Keleivės upės,
Glėbin susikabina rankomis. —
Prie Kuršių marių laisvoj srovėj
Mes nebematome Dubysos,
Nevėžio ir Neries.

Yra tik Nemunas —
Tik vienu vienas Nemunas —
Drąsus, išilingavęs, išdidus:
Jis nerimo upių karalius,
Jis raudančių marių sūnus...
Jame galia, jame tėkmė,
Jame laisvė banguot.

Žiūrėdamas į Nemuną,
Aš pajutau galybę būti jūsų tėvu,
O mano gentys, upės išsisklaidžiusios!
Atplaukite čionai,
Susikabinkim rankomis —
Nušvitus Baltija
Mus glaustis šaukia.

KARALIENĖ MORTA MINDAUGO ŽMONA

AR ATSIMINS?

Ar atsimins kada pilies takelis,
Kai juo nėsčiaėjau? —
Pavargę nuo dviejų gyvybių mano žingsniai
Gėlėms ir medžiams skelbė
Skausmingą motinystės paslaptį.

Ar atsimins kada šie mūrai,
Kaip savo pirmgimį supau?
Sykiu su mano kūdikiu
Graudžioj lopšinėj suposi
Ir visos žvaigždės.

Jūs niekad nežinosite,
Ką reiškia karalius gimdyti,
Paskui dainom linguot juos mirčiai...
Pažįsta mano širdgėlą
Šalnoj nualpusios lelijos
Ir motinišką džiaugsmą
Gimdyvė Žemynėlė.

JOGAILAI

Esi nevertas savo tėvo vardo
Ir net jo kapo dulkių saujos.
Kai aš tave atsimenu, kiekvieną kartą
Many užverda kraujas.

Kaip tu drįsai išduot valdovą
Ir Žemaitijos lygumas,
Kurios mane ir mano sužieduotinę maitino!
Iš Galvės ežero staiga pakilo gulbės klykdamos,
Kai tavo išdavystės raštą
Mes kėlėme iš skrynios.

Kažin, ar tu tikrai nebūsi
Šaknis visų piktų daigų,
Ir nežinia, kodėl tavęs dar neprarijo žemė,
Neužplakė žaibais dangus?

KUNIGAIKŠTIS VYTAUTAS DIDYSIS 1350 — 1430

KELIŲ Į DANGŲ VINGIUOSE

Meldžiau visų dievų —
Neaplenkiau nė vieno —
Meldžiau pagalbos ranką tiest.
Negestančių gaisrų ugny
Liepsnojo naktys, dienos.
Pro dūmus nemačiau
Nei saulės, nei žvaigždės.

Perkūnui rodžiau
Senolių nuopelnus,
Ant kryžiaus Jėzui — savo galvą, —
Jau dviem krikštam palinkusią.
Šaukiau: Pasigailėkite
Manęs, apkaltinto kląsta,
Melu, kerštu, savimyla
Kelių į dangų vingiuose.

PASIUNTINIAMS Į KONSTANCĄ

Nesigėdykit
Lietuviškos kilmės,
Kai išvysit vyskupus,
Krikščionių Tėvą,
Jų pilis bei rūmus...
Atsiminkite,
Kokia pas mus erdvė,
Koks žvaigždžių gausumas!

Mes gi nesam
Palikti vieni prie marių,
Lyg tie akmenėliai
Lauko vidury. —
Juk mėnulis — mūsų tėvas,
Saulė — motina,
Sesuo — žvaigždė vakarė —
Mes ir nukryžiuotam Dievui
Atviri.

Gal be jo
Ir žvaigždės
Nepaliauja kristi,
Ir kartoja marios
Aisčių giminės raudas? —
Jūs prašykite,
Kad jie pas mus
Atvestų Kristų
Per audras.

KRIVIS

Tik nelaužkit, tik nekirskit švento medžio —
Nežudykit ažuolų — maldauju;
Tegul jie dievų galybę skleidžia —
Krivų žemėj viešpatauja!

Jei nežinot, kas juose gyvena,
Pasakysiu: tai dievų namai!
Nežudykit mano ažuolėlio seno,
Šlamančio maldas ramiai.

Jeigu norite, geriau nudurkite mane,
Ir krauju aplaistykite medį šventą:
Paukščiai pagiedos, apverks minia —
Leiskite man su dievais gyventi!

O šventieji ažuolai teviešpatauja
Ir dievybių paslaptinai valią ošia —
Atgaivinti mano kraujo,
Sugraudinti rudens grožio.

Prieš 130 metų (1858 kovo 1) gimęs Lauckaimyje, netoli Kudirkos Naumiesčio ir miręs prieš 55 metus (1933 balandžio 17) Palangoje, kanauninkas Kazimieras Prapuolenis buvo vienas iš ano meto kunigų, kurie, veikiami tautinio atgimimo sąjūdžio, pasipriešino lietuvių tautos lenkinimui, vykusiam per bažnyčias ir dvarus. Jis buvo Vinco Kudirkos vienaamžis; su juo mokėsi ir draugavo būdamas Marijampolės gimnazijoje. Įstojęs į Varšuvos kunigų seminariją, kaip sąmoningas lietuvis dėl lenkų šovinizmo ilgai joje negalėjęs būti ir buvo priverstas pasitraukti. Po pertraukos nuvykęs į Petrapilį buvo priimtas į tenai veikiančią kunigų seminariją, — ją baigęs studijas tęsė Dvasinėj akademijoje, kur gavo teologijos kandidato laipsnį. Apie 15 metų buvo Mogiliavo metropolijos kurijos sekretorius.

Kan. K. Prapuolenio pastangomis Petrapilio katalikų katedroje buvo leista lietuvių kalba (ir latvių) sakyti pamokslus ir giedoti. Jis daug prisidėjo prie lietuviškos spaudos grąžinimo; besirūpindamas atgauti lietuvių kalbos teises bažnyčioje išigijo lenkų dvasiškių neapykantą ir dėl jų intrigų 1904 turėjo pasitraukti iš metropolijos kurijos.

Persikėlęs į Seinus, kan. K. Prapuolenis su kun. J. Laukaičiu ir kitais įsteigė savaitraštį „Šaltinį“ ir kunigams mėnesinį laikraštį „Vadovą“. Jis bendradarbiavo su kitais lietuviškais laikraščiais, rašė ir kitomis kalbomis leidžiamoje spaudoje. 1913 kan. K. Prapuolenis, jau gyvendamas Kaune, išleido knygą „Polskie Apotolstwo w Litwie“, kurioje iškėlė lenkų dvasininkų daromas skriaudas lietuviams. Šią knygą į lietuvių kalbą išvertė Karolis Vairas-Račkauskas (slapyvardžiu — Patriotas) ją išleido Amerikos Lietuvių Spaudos Draugija 1918, o 1928 buvo išleista II laida su A. Jasiūno komentarais apie patį veikalą ir jo autorių. Knygą į prancūzų kalbą išvertė J. Gabrys — „L'Eglise Polonaise en Lituanie“. (B. Kviklys „Lietuvos bažnyčių 5-tame tome 120 pusl. rašo, kad šis veikalas buvo išverstas ir į italų kalbą).

Lenkų įtakai Vatikane atsverti, kan. K. Prapuolenis Rusijos IV Dūmos atstovui Martynui Yčui tarpininkaujant, apsigyveno Romoje, kur aptarnavo Šv. Stanislovo bažnyčią. Čia jis buvo ir neoficialus lietuvių atstovas prie Šv. Sosto, keldamas Lietuvos reikalus spaudoje ir per asmeniškų ryšius. 1917 m. Berne, Šveicarijoje, dalyvavo lietuvių konferencijoje. Daug prisidėjo išrūpinti iš popiežiaus Benedikto XV Lietuvių Dienos paskelbimą, turėjusį didelės reikšmės. Vatikano archyvuose buvo surinkęs vertingos medžiagos apie Lietuvos praeitį; 1921 m. grįžtant į Lietuvą Dancigo koridoriuj ši medžiaga buvo lenkų konfiskuota.

Nepriklausomoje Lietuvoje kan. K. Prapuolenis 5 metus buvo tikybų departamento direktorium. Susilpnėjęs sveikatai, gaudamas pensiją, apsigyveno Palangoje. Už nuopelnus Lietuvai apdovanotas DLK Gedimio ir Vytauto Didžiojo ordinais.

Kanauninkas Kazimieras Prapuolenis

ir jo „Lenkų apaštalavimas Lietuvoje“

Ignas Medziukas

Kanauninkas Kazimieras Prapuolenis.
Fr. Kazimieras Prapuolenis.

1987 Čikagoje kan. K. Prapuolenio „Lenkų apaštalavimo Lietuvoje“ vertimas perspausdintas kaip III laida (mecenatas Antanas Marma), su keletu priedų net ir neturinčių tiesioginio ryšio su veikalo originalia apimtimi; pavyzdžiui — „Kas žinotina apie Mažąją Lietuvą“, „Pangermanistų ir slavofilų propagandos tarnyboje“ ir kt.

Charakteringa, kad autorius (kan. K. Prapuolenis) kaip „dėkingas mokinys ir atsidavęs sekretorius“ ši savo veikalą dedikuoja atminčiai prof. Boleslovo Hieronimo Klopotovskio, kilusio iš Ukrainos, ilgus metus buvusio mokytoju bažnytinės istorijos Petrapilio dvasinėj akademijoje, vėliau Mogiliavo arkivyskupu metropolitu, pasireiškė kaip tikras ganytojas. Jam atvykus į Petrapilį, popiežiaus bulė ir jo paties ganytojiškas laiškas buvo perskaitytas 5 kalbomis: lenkų, lietuvių, latvių, vokiečių ir prancūzų; — prie jo pirmataku buvo vartojama tik lenkų kalba.

Pažiūrėkime, kokius metodus vartojo dvasiškai, vadovaudamiesi lenkų nacionalistinės demokratų partijos programa, lietuviams lenkinti. Štai 1766 m. Dubingių klebonas pagrobė dvaro valstiečių sėmėgas ir kepures, nes jie melstis mokėjo tik lietuviškai. Nukentėjusieji dėl to skundėsi vyskupijos administracijai, kuri kleboną išteisino. Taigi liaudies lenkinimas per bažnyčią XVIII amžiuje buvo laikomas normaliu dalyku. Tada Vilniaus vyskupo soste sėdėjo kunigaikštis Ignacas Masalskis, žinomas kaip primetęs lenkiškas giesmes bažnyčioje lietuviams ir baltgudžiams.

„Varpo“ 1902 m. nr. 2 aprašoma: „lenkomanai kunigai iš Gelvonų bažnyčios išvarė lietuvių kalbą. Garbingas kun. Mironas, tapęs Galvonu klebonu, vėl pradėjo retkarčiais laikyti lietuvišką dievmeldystę ir sakyti išalkusiems lietuviams lietuviškus pamokslus. Lietuviai iš džiaugsmo net ašaras liejo ir nežinojo kaip iššlovinti savo geradėją. Naujasis Vilniaus vyskupas Zvierovičius, kaip griausmą iš debesų, atsiuntė kun. Mironui raštą, atimantį nuo jo kleboniją už taip baisų nusidėjimą ir paskiriantį jį į kamendorius“.

Kan. K. Prapuolenis aprašo, kaip jo motina 1870 buvo nuvykusi su maldininkų ekskursija į Vilnių. Grįžusi pasakojo apie ten matytas gražias bažnyčias, bet skundėsi, kad negalėjusi atlikti išpažinties ir priimti šv. Komunijos, nes maldininkai nesuradę kunigo, kuris būtų išklauses išpažintis lietuviškai. (178 psl.).

Kan. K. Prapuolenis nurodo, kad lenkai atėjo į Lietuvą politiniais tikslais. Pagal Kriavo sutartį: lietuvių ir rusų žemės bus sujungtos su Lenkija; Jogaila visus turtus įneš į Lenkijos iždą; pasistengs atgauti prarastas lenkų žemes; paliuosuos lenkus iš belaisvės; išmokės 200 tūkstančių florinų Vilhelmui, Jadvygos sužadėtiniui. Kad šios sąlygos būtų išpildytos, įkaitais tapo Jogailos broliai, Vytautas ir kiti kunigaikščiai.

Autorius pasakoja, kad Šv. Stanislovo bažnyčios Petrapilyje klebonas ir dekanas kun. Čečotto atsisakė priimti monstranciją, kurią lietuviai padovanojo koplyčiai už Narvos vartų vien dėl to, kad buvo padėtas lietuviškas parašas (10 psl.). Priklausę prie slaptos endekų partijos, Petrapilio lenkai išstūmė iš Dvasinės Akademijos kun. profesorius J. B. Pranaitį, žymų hebraistą, mokėjusį 6 kalbas, taip pat kun. F. Pošką vien todėl, kad Šv. Kotrynos bažnyčioje įvedė pamokslus lietuvių ir latvių kalbomis. (11 psl.).

Kalbėdamas apie Vilniaus vyskupiją, kan. K. Prapuolenis nurodo faktą — kai į vyskupą Zdanovičių kreipėsi Kulvos parapijiečiai, prašydami paskirti jiems lietuvi kunigą ir leisti jam laikyti viešas pamaldas lietuviškai, vyskupo atsakymas buvo toks: „Mano brangieji, jei nemokate ir nesuprantate lenkiškai — tai menkos svarbos dalykas, — tad neikite nei į bažnyčią, nei išpažinties; aš uždarysiu jūsų

Donelaičio mokyklos gyvuoja

bažnyčią, o parapijiečius prijungsiu prie kitos parapijos — štai ir bus baigta". Paskui, kreipdamasis į kun. Šoparą, pridėjo: "Jei kunigas dar kartą atsiliepsi į minią lietuviškai, tai aš nuvilksiu nuo tamstos kunigiškus rūbus". Panaši padėtis buvo ir Vilniaus vyskupu esant S. Zvierovičiui. Lietuviams prašant skirti į jų parapiją kunigą mokantį lietuviškai, atsakydavo: "Jei nemokate lenkiškai, tai aš liepsiu uždaryti jūsų bažnyčią". (184, 185 psl.).

Šio vyskupo valdymo metu lenkų fanatizmas Vilniuje pasiekė aukščiausią laipsnį: lenkai barbariškai išplėšė iš sienos ir išmetė iš Šv. Mikalojaus bažnyčios jubiliejinį kryžių su lietuvišku parašu. Tik arkivyskui metropolitui išikišus, lietuviams buvo pavesta Šv. Mikalojaus bažnyčia (186 psl.).

Įdomus dalykas, kad į Vilniaus vyskupą Zvierovičių kreipėsi 10 lietuvių kunigų, gyvenančių Petrapilyje, prašydami leisti Vilniuje Dievo žodį skelbti lietuvių kalba, taip pat atlikti išpažintį savo gimtąja kalba. Ši prašymą pasirašė, tarp kitų žymių lietuvių kunigų ir kunigas K. Michalkevičius, tada Kronštato klebonas. Deja, tapęs Vilniaus vyskupijos administratorium kun. Michalkevičius, nors laikė save lietuviu, orientavosi į lenkų endekų politiką. Spėjama, kad jo lenkiškai bajoriškas atavizmas privedė prie to, kad 80 lietuvių kunigų pasiuntė protesto raštą Šv. Tėvui (199 psl.).

Kai kun. F. Kemešis, buvęs "Vilties" redaktorius, iškeldamas iš Vilniaus, nuėjo atsisveikinti vyskupijos administratorių kun. K. Michalkevičių, administratorius per savo liokajų, viešai kitiems girdint, pranešęs, kad šito kunigo šis šviesusis ponas nepriims (200 psl.).

Teisingo visų tautybių traktavimo Vilniaus vyskupijos bažnyčiose susilaukta tik 1918 vyskupu paskyrus Jurgį Matulaitį. Deja, tas laikotarpis buvo trumpas, nes 1920 m. Vilnius buvo okupuotas lenkų ir dėl jų intrigų šis švento gyvenimo vyskupas turėjo pasitraukti.

"Lenkų apaštalavimas Lietuvoje" parašytas pasiremiant pačių lenkų šaltiniais, kurie nurodyti išnašose. Gal šiame kan. Prapuolenio veikale ir yra šiek tiek subjektyvumo, bet tais laikais iškelti faktai svetimomis kalbomis buvo svarbus dokumentas, parodęs pasauliui, kad lietuvių tautai yra paneigta teisė melstis lietuviškai.

NAUJOS KNYGOS

Marijaus Blyno "*Lietuvos senovės paminklai*", 262 pusl. gausiai iliustruota, su visų Lietuvos senovės pilių istorijomis. Išleido Kęstučio Jeronimo Butkaus Fondas. Kaina 10 dol.

P. Bagdono "*Likimo antspaudas*", eilėraščiai. 114 pusl. Kaina 5 dol. Išleido Kražiškių Samburis, Čikagoje.

Knygos skyrius "*Ka šerdis prabela*" — poezija žemaitiškai.

Kristijono Donelaičio lituanistinių mokyklų dvidešimt devintosios mokslo metų užbaigtuvės įvyko 1988 m. birželio 4 d., mokyklos patalpose. Šią iškilmingą šventę pradedant, svečiai gražiai sutiko išgyjuojančius šešto skyriaus mokinius ir dvidešimt antrąją abiturientų laidą. Šių metų šešto skyriaus mokiniai, keliami į aukštesniąją mokyklą: Janina Adickaitė, Arūnas Bilus, Daina Čaraskaitė, Audra Gaižiūnaitė, Linas Gierštikas, Irena Kvantaitė, Gintas Mikučauskas, Rimas Putrius ir Zigmas Woodward.

Vaclovas Kleiza, Tėviškės evangelikų liuteronų parapijos klebonas kun. Hansas Dumpys, Šv. Marijos parapijos naujasis klebonas kun. Juozas Kuzinskas, Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikų leidėjas kun. Kazimieras Kuzminskas, Žurnalistų sąjungos atstovas Bronius Juodelis, Tėviškės liuteronų parapijos komiteto pirmininkas Ramūnas Buntinas ir įvairūs spaudos atstovai.

Pristačius svečius, geriausiems pradžios mokyklos mokiniams buvo įteikti pagyrimo lapai. Šie mokiniai už savo darbštumą ir gerą

1987-88 m. Kr. Donelaičio pradžios mokyklos mokiniai su mokytojais. Trečioje eilėje iš k. sėdi: Raminta Marchektienė, Nijolė Gierštikienė, Marija Plačienė, Nijolė Nausėdienė, Bronė Prapuolenienė, insp. Regina Kučienė, dir. Julius Širka, sesuo Emanuelė Musteikaitė, Ona Jagelienė, Rūta Musonytė ir Dana Mikužienė. Penktoje eilėje iš k., stovi: Viktoras Puodžiūnas, Aleksandra Gražytė ir Beatrice Sturonaitė. Penktoje eilėje (dešinėje) stovi: Audrius Polikaitis, Svajonė Kerelytė ir Aušra Jasaitytė.

Nuotrauka — J. Tamulaičio

Students and teachers at the K. Donelaitis elementary school for the 1987-88 school year.

Aukštesniąją mokyklą sėkmingai baigia: Gailė Butts, Rimas Gaižutis, Saulius Juškaitis, Tomas Kirvaitis, Tomas Marchertas, Marius Polikaitis, Rasa Putriutė, Elena Tuskenytė ir Lina Viržintaitė.

Sugiedojus JAV ir Lietuvos himnus, i abiturientus prabilo mokyklos mokytojas bei programos pravedėjas Juozas Polikaitis. "Nuo jūsų priklausys Lietuvos švintantis rytojus", jis tarė, "... iš Jūsų darbų broliai, sesės Lietuvoje galės semti sau stiprybės ir vilties. Ši diena — pagarba jums, pagarba jūsų tėvams, pagarba jūsų mokytojams".

Toliau vyko svečių pristatymas. Užbaigtuvėse dalyvavo vyskupas Vincentas Brizgys, Lietuvos generalinis konsulas

mokslą gavę visus penketukus — vadinami "penketukininkais". Pradžios mokyklą baigusius knygomis ir atestatais apdovanojo šešto skyriaus mokytoja Bronė Prapuolenienė, mokyklų vedėjas Julius Širka, mokyklų inspektorė Regina Kučienė ir tėvų komiteto pirmininkas Rimas Dumbrys. Pradžios mokyklą baigusiųjų vardu atsisveikinimo žodį tarė Audra Gaižiūnaitė. Paskutinį kartą savo mokiniams patarimo žodžius tarė mokytoja Bronė Prapuolenienė, o mokiniai visas savo buvusias mokytojas apdovanojo gražiomis pavasario gėlėmis.

Kiekvienais metais Kristijono Donelaičio aukštesnioji mokykla išleidžia metraštį, kuriame atsispindi mokinių darbai bei mokslo

metų gyvenimas. Jau devinti metai šį metraštį redaguoja ir spaudai paruošia mokytoja ir inspektorė Regina Kučienė. Užbaigtųjų metu ji vadovavo metraščio "mūsų dainiui Maironiui" sutiktuvėms, per kurias aštuntos klasės mokiniai skaitė savo kūrybą, Maironio poezijos nagrinėjimą. Mokinių darbai pasirodė ne tik mokyklos leidiniuose, bet ir įvairioje lietuviškoje spaudoje. Aštuntokai, aprašydami mokyklos įvykius, tapo jaunais korespondentais, kuriuos atžymėjo Žurnalistų Sąjunga ir Lietuvių Fondas. Donelaičio lituanistinės mokyklos jaunos korespondentus Gailę Butts, Rasą Putriutę, Marių Polikaitį ir Elena Tuskenytę iškilmingai atžymėjo ir pasveikino Žurnalistų Sąjungos pirmininkas Bronius Juodelis ir Lietuvių Fondo atstovas Antanas Juodvalkis.

"Penketukininkų" buvo ne tik pradžios mokykloje, — pagyrimo lapai buvo įteikti aukštesniosios mokyklos bei suaugusiųjų dvikalbių klasių pasižymėjusiems mokiniams.

Kr. Donelaičio Mokyklos vadovybė 1987-88 m. Iš kairės: Tėvų Komiteto pirm. Rimantas Dumbrys, dir. Julius Širka, insp. Regina Kučienė, renginių vadovas Juozas Polikaitis.

Nuotrauka — J. Tamulaičio

Directors of the K. Donelaitis School for the 1987-88 school year.

1987-88 m. Kr. Donelaičio aukštesniosios mokyklos mokiniai su mokytojais. Pirmoje eilėje iš k. sėdi: Hedvina Dainienė, Alicija Brazaitienė, Gražina Sturonienė, dir. Julius Širka, insp. Regina Kučienė, reng. vadovas Juozas Polikaitis, Darius Polikaitis ir Dalia Polikaitytė.

Nuotrauka — J. Tamulaičio

Students and teachers at the K. Donelaitis high school for the 1987-88 school year.

Pagaliau priartėjo svarbiausias šios šventės momentas. Dvidešimt antrosios laidos abiturientams atestatus įteikė, sveikino ir gausiai knygomis apdovanojo klasės auklėtoja Regina Kučienė, Lietuvos generalinis konsulas Vaclovas Kleiza, mokyklų direktorius Julius Širka, mokytoja Alicija Brazaitienė, Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikų leidėjas kun. Kazimieras Kuzminskas ir tėvų komiteto pirmininkas Rimas Dumbrys. Abiturientų vardu atsisveikino Marius Polikaitis, o į savo mokinius paskutinį kartą kreipėsi, jų gėlėmis

apdovanota, auklėtoja Regina Kučienė. Baigusius aukštesniąją mokyklą sveikino: tėvų komiteto pirmininkas ir mokyklų direktorius Julius Širka. Tėvų komitetas padėkojo visiems mokytojams už jų darbą ir kantrybę šiais mokslo metais.

Toliau vyko trumpa meninė programa. Tautinį šokį "malūną" šoko šešto skyriaus mokiniai, paruošti mok. Beatričės Sturonaitės. Aštuntos klasės abiturientai puikiai pašoko tautinių šokių pynę, paruoštą mok. Dalios Polikaitytės.

Su mokyklos daina "Su mokslu į rytojų", Kristijono Donelaičio lituanistinės mokyklos baigė savo dvidešimt devintuosius mokslo ir darbo metus. Mokytojų ir tėvų pasišventimo dėka, Donelaičio pradžios ir aukštesnioji mokyklos stipriai gyvuoja ir auklėja jaunos lietuvių, į kuriuos sudėtos mūsų tautos viltys. Šie jaunuoliai yra mūsų tautos ateitis, o lituanistinė mokykla — jų kelias į šviesią ateitį.

"Mes su mokslu į rytojų —
Jis į Lietuvą nuves..."

Iš dainos "Su mokslu į rytojų"

Rima Polikaitytė

Nauji žodynai

Gavome "Draugo" išleistus didesnio formato žodynus: **Lietuvių—Anglų k.** žodynas 18 dol. **Anglų—Lietuvių k.** žodynas 18 dol.

Užsakant paštu pridėdama persiuntimui po 1.50 dol.

Lietuvių Dienos, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029, tel.: (213) 664-2919.

Atsiųsta paminėti

Broniaus Kviklio "**Lietuvos bažnyčios**" VI, **Kaišiadorių vyskupija. Išleido Amerikos Lietuvių Bibliotekos leidykla, Čikagoje, IL. 608 pusl. Kaina 23 dol. Knygoje įdėti ir I — V tomų papildymai, atitaisymai, vardynai. Architektūriniai tekstai — dr. Jurgio Gimbuto.**

Dr. Kęstučio Girniaus mokslinė studija "**Partizanų kovos Lietuvoje**". Išleido J. Laisvę Fondas, Čikagoje, 422 pusl., gausiai iliustruota. Kaina 10 dol., persiuntimas 1.50 dol.

Užsakymus siųsti A. Pargauskui, 8908 Butterfield Ln., Orland Park, IL 60462.

Dail. kun. Juozas Domeika

gyvenantis Tucson, Arizona, "Lietuvių Dienų" žurnalo loterijai, padovanojo didelį labai gražų ir vertingą paveikslą.

Apie dailininką, laimėjusį 9 premijas amerikiečių meno parodose, plačiai rašė ir rašo didžioji spauda; ypatingai žavisi jo nauju

Dail. kun. J. Domeikos paveikslas dovanotas "Lietuvių Dienų" žurnalo metinio pikniko loterijai.
Painting by Fr. J. Domeika, donated for the drawing at the Lithuanian Days magazine annual picnic.

Dail. kun. J. Domeikos naujo stiliaus (tapybos ir skulptūros junginys) paveikslas "Lake McDonald, Montana"

Fr. J. Domeika's newest creation "Lake McDonald, Montana", a combination of sculpture and oil painting.

Kun. J. Domeikos — Autoportretas (prieš keliolika metų)

Self-portrait of painter Fr. J. Domeika (few years ago).

tapymo ir skulptūros, sujungtu į vieną paveikslą, stiliumi. Berods, vienas toks paveikslas buvo padovanotas prezidentui Reaganui.

Šių metų pradžioje vykusioje parodoje, kurioje dalyvavo 280 dailininkų, kun. J. Domeika, parodos lankytojų nubalsuotas, kaip labiausiai patikęs dailininkas. Jo kūrinius mielai perka amerikiečiai, mokėdami virš 1000 dol. už paveikslą. Kun. J. Domeikos kūrinių turi: Šv. Tėvas, prez. R. Reaganas, Tucson vyskupas, Liet. Kolegija Romoje.

Mums kun. Domeika yra puikus pavyzdys, ne vien tik savo dosnumu (net 65 kūrinius yra padovanojęs įvairioms lietuviškomis organizacijoms, institucijoms), bet ir savo kantrybe bei pasiryžimu.

Po širdies ligos, visiškai negalėdamas valdyti dešinės rankos, nutarė, kad Dievo duoto talento negalima apleisti — ėmė tapyti kairiąja (reikia žemaitiško užsispyrimo, kantrybės — ne pirmoje jaunystėje, išmokti naudoti "pagalbinę" kairiąją). Po kelių metų — rezultatai nuostabūs!

"Lietuvių Dienų" metinis piknikas įvyks rugsėjo m. 4 d., sekmadienį, tuojau po sumos, Šv. Kazimiero parapijos patalpose. Vyks ir "Lietuvių dienų" loterija, kuriai puikų didelį paveikslą padovanojo pasižymėjęs dailininkas kun. J. Domeika (Tucson, Arizona).

Tikėsit ar — ne?

Amerikiečiai dažnai kartoja posaki, kad bėdos grupuojasi į trejukę. Tikite? Ne? Ir kaip gali netikėt, kai net 3 lietuviškus laikraščius, beveik tuo pačiu laikotarpiu, užpuolė nesėkmės!

Vienas rašo: "... sugedus kompiuteriui laikraštis išeis pavėluotai"; "Darbininko" 26 numeryje "Bridges" skaitytojams buvo trumpas pranešimas, kad Juozui Tysliavai bevežant į spaustuvę paruoštą laikraščio numerį, sudėtą į didelį voka, sustojus prie šviesų, užpuolė juodas su peiliu rankoje, pasigriebė voka ir pabėgo. "Bridges" — pasivėluos.

Tai jau dviejų laikraščių bėdos.

Trečias ir, reik tikėt, paskutinis lietuviškas laikraštis patekęs į tą nelemtą trejukę — "Lietuvių Dienų" žurnalas, kurio balandžio mėnesio numeris buvo "pamestas" pašto centrinėje... Dingo, kaip adata šieno vežime, **22 dideli maišai!** Ir tik po kelių savaitių atsirado...

Skaitome amerikiečių spaudoje, kaip modernizuojamos pašto įstaigos, kad aptarnavimas būtų tobulesnis, greitesnis ir t.t. Ir modernių kompiuterių pagalba progresas eina pilnu tempu. Laiškas, siųstas iš apdraudos kompanijos iš North Hollywood (Los Angeles priemiestis, apie 15 mylių atstumo) atėjo per 2½ metų! Kitas — išsiųstas iš Beverly Hills (Los Angeles miesto apylinkėje) atėjo tik per 6 savaites! Ar ne pažanga?

Progresas prives prie to, kad į pašto tarnautojų egzaminus bus įtrauktas dar vienas labai svarbus punktas — **raštingumas**; tada laiškai ir spauda pasieks adresatus, o ne jų kaimynus, paštas — į Los Angeles iš Los Angeles, eis per Los Angeles, o ne per Wyoming... Tikėsit ar ne, bet taip buvo!

Atviras Vytauto Bogušio laiškas-atsakymas Jaunimo Teatro vyr. režisieriui Daliai Tamulevičiūtei į jos 1987 rugsėjo 19 straipsnį "Literatūroj ir mene".

Gerbiama režisierė, nors Jūs savo paskvilėlyje "Kieno vardu?" atstovaujate teatro kolektyvui, bet nereiškiate nuotaikų tų darbuotojų, kurie kalbėjo rugsėjo 10-tą dieną KGB inspirotame "pasmerkime", bet nepasmerkė nei manęs, nei pačios demonstracijos.

Jūs kalbat apie Pirosmošvilį — tai bemokslis žmogus, sukūręs meno šedevrus. Aukštųjų mokslų nebaigė nei Žemaitė, nei Stalino ruporas M. Gorkis. O T. Vaižgantui tai netrukdydė dėstyti Vytauto Didžiojo universitete. Rugsėjo 23-ą dieną tikrai niekas neatstovavo ir nekalbėjo bailiosios inteligentijos vardu, o kūrybine inteligentija "drąsiai" reiškiasi spaudoje...

Tikrai neatstovavau Jūsų kolektyvui ir niekas ten darbo kolektyvams neatstovavo — tai juk

Tacony upelis bėga pro Wyncote. Aliejus, dail. A. Staneikos.
The Tacony river flowing past Wyncote — an oil by A. Staneika.

F. Andriūnas — **"Adalbertas Staneika — Lithuanian Artist, Painter and Diplomat."** With an essay by Paulius Jurkus, Wyncote, PA 1987. Kaina 30 dol. Gaunama pas autorių-leidėją F. Andriūną, 155 Greenwood Ave., Wyncote, PA 19095 ir "Drauge" bei "Darbininke".

Tai gražiai išleista albuminio formato knyga apie dailininką ir nepriklausomos Lietuvos diplomata Adalbertą Staneiką.

Knygoje — keliasdešimt gražių spalvotų reprodukcijų ir arti šimto juoda-balta fotografijų.

nevaldiška demonstracija! Apmaudu, kad bandos instinktas, baimė taip giliai išsiskynio net ir kultūros kūrėjų sąmonėje.

Puikiai žinot, kas man užkirto kelią į aukštąją. Bet geriau turėti vidurinės mokyklos atestatą, savo nuomonę, principus, sąžinę, negu aukštosios diplomą ir vykdyt svetimą valią...

Ir ką Jūs galit sprest, kokie žmonės buvo susirinkę paminėti Hitlerio-Stalino aukų iš pigaus filmo-montažo, kuris tetruko nepilnas 5 minutes?!

Tik netvirtinkite, kad vykdėte kažkieno valią, to reikalavo Jaunimo teatro, Lietuvos interesai! O ar ne Tarybų Lietuvos interesų vardan šimtai tūkstančių lietuvių buvo ištremti į Sibirą, jų tarpe ir Jūsų motina, broliai?!

Pasakojate, kad Jūsų motina prakeikė tironą Staliną. Nemanau, kad esate tokia naivi ir nesuprantate, jog Jūsų simboliškas paskvilėlis — gėlių puokštė ant Stalino kapo!

Su pagarba:

Vytautas Bogušis

Vilnius, 1987.09.23

Atsiųsta paminėti

Anatolijus Kairys, **Viena širdis**. Premijuotas romanas. Viršelį piešė T. Leipus. Išleido JAV LB Švietimo Taryba, 1988. 192 psl. Kaina 7 dol. Gaunama "Drauge" ir pas knygų platintojus.

Anatolijus Kairys, **Žalčio sapnas**. Novelės ir feljetonai. Išleido Lietuvių Literatūros Bičiuliai. (P.O. Box 29060, Chicago, IL 60229). Viršelį piešė T. Leipus. 120 psl. Kaina — 5 dol.

Novelės: "Laiptai į save", Dirvos 1986 m. konkurse premijuota novelė; Mano Rimutė; Pasipiršimas; Statutas; Žalčio sapnas. Feljetonai.

Lietuviai tautininkai komunistų kankiniai. Redagavo A. Kerulis, Juozas Prunskis, M. Valiukėnas. Viršelis ir aplankas dail. Ados Sutkuvienės. Išleido Lietuvių Tautinės Sąjungos valdyba. 191 psl. Kaina nepažymėta.

Vytės Nemunėlio **"Meškiukas Rudnosiukas"**, muzikalinis vaidinimas vaikams. 44 pusl. Muzika Giedrės Gudauskienės. V. Stančikaitės iliustracijos. Išleido G. Gudauskienė, Los Angeles, CA. Leidinys labai pravartus mokykloms, jaunimo organizacijoms. Kaina 8 dol.

Alės Rūtos **"Margu rašto keliu"**. Apysaka biografiniiais atspindžiais. "Darbininko" premiją laimėjusi knyga. Įdomiai aprašomas poeto Bernardo Brazdžionio gyvenimas nuo pat gimimo dienos. Tai su autorės vaizduote ir tikrove supinti poeto gyvenimo įvykiai. Daug citatų iš B. B. poezijos. 281 psl. Spausdino tėvų Pranciškonų spaustuvė, Brooklyne. Viršelio ir aplanko piešinys ir tituliniai užrašai Edmundo Arbo. Kaina 10 dol.

Visos knygos gaunamos **"Lietuvių Dienų"** redakcijoje, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029; tel.: (213) 664-2919.

Užsakant paštą pridėti 1 dol. persiuntimo išlaidoms.

Netekome dar vieno taurus lietuvio

Santa Monikoje (Kalif.) š. m. liepos mėn. 7 d., sulaukęs 88 metų, mirė pulk. Juozas Andrius, lietuviams gerai žinomas kartografas, paruošęs įvairaus masto, įvairių sričių Lietuvos žemėlapius.

Pulk. J. Andrius kalba Klaipėdos Krašto minėjime, 1980.

Colonel J. Andrius speaks at the Commemoration of the Klaipėda region.

Photo — L. Kantas

Savanoris-kūrėjas pulk. J. Andrius gimė 1900 m. sausio 1 d. Panevėžyje. Baigė I-ąją Karo Mokyklos laidą ir Aukšt. Karininkų Kursų topografijos skyrių. Po to iki 1941 m. dirbo kariuomenės topografijos skyriuje, spaudai paruošdamas įvairių rūšių Lietuvos žemėlapius. Buvo vertinamas, kaip geriausias topografas Lietuvoje, iki smulkmenų pažįstantis Lietuvos vietas. Dėstė topografiją Karo Mokykloje.

Susidomėjęs kartografija gilinos ir į šią, artimai susijusią su topografija, mokslo sritį. Parašė studiją, spausdintą "Karo archyvo" žurnale, apie 1613 metais išleistą M. K. Našlaitėlio žemėlapi. Antra jo studija — "Napoleono kartografiniai darbai Lietuvoje". Topografinių žemėlapių sudarymo temomis parašė daug straipsnių, išspausdintų "Lietuvos Aide" ir "Trimite".

Vokiečių okupacijos metu, gelbėdamas kitus karininkus, pakliuvo naciams ir buvo uždarytas į kalėjimą.

Pasitraukęs iš Lietuvos, prieš antrąją sovietų okupaciją, mokytojavo Schwaebische Gmuende ir Nuertingeno lietuvių gimnazijose.

Persikėles į JA Valstybes paruošė politinį ir bendrą Lietuvos žemėlapius tuo metu leidžiamai Lietuvių Enciklopedijai; nuo 1953 metų buvo enciklopedijos kartografijos ir geodezijos redaktorium.

Atsikėles į Kaliforniją 9 metus dirbo

Emilį ir Juliją S i n k i u s

*Lietuvių literatūros
labdaros ir kultūros
rėmėjus,*

*233 Margarita, Santa Monica,
Calif.*

**50 m. vedybų sukakties
proga
nuoširdžiausiai sveikiname!**

*Alė Rūta ir Edmundas
A r b a c i a i*

"Lietuvių Dienų" žurnalo redakcijoje kaip administratorius ir savo aštria plunksna (Scriba) rašė satyrinius straipsnelius į "Lietuviai Amerikos Vakaruose" laikraštėlį.

J. Andrius aktyviai dirbo Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Namų korporacijoje; buvo Lietuvių Vienybės Sąjūdžio steigėjas ir pirmininkas, kurį laiką Lietuvos Vyčių kuopos pirmininkas; priklausė "Ramovėi", ALT-ui ir buvo vienas iš pirmųjų Tautos Fondo valdybos narių.

J. Andrius liks mūsų atmintyje kaip idomus, malonus, draugiškas ir šiltas žmogus, turintis daug humoro, kurio neprarado ir ilgos ligos metu. Likimas jam tikrai nepašykstėjo bėdų — išgalėjęs cukraus ligai — neteko abiejų kojų, (kad ir vežimėlyje sėdėdamas, dalyvavo VLIK-o suvažiavime); pamaži nustojo ir regėjimo, kas jam taip mėgstančiam skaityti, gal buvo dar didesnė kančia negu kojų netekimas. Nežiūrint tų dviejų nelaimių, neverkšlėno, nesiskundė likimo našta, bet atrasdavo linksmąją pusę ir savo tragiškoje padėtyje.

Pulk. J. Andrius palaidotas Šv. Kryžiaus kapinėse 1988 m. liepos 12 d.

Vaje

PRISIŪSTA PAMINĖTI

A. Tyruolis, **TEN KUR NEMUNAS BANGUOJA**. Lietuvių kalbos skaitiniai šeštajam Lituanistinės Mokyklos skyriui. Visas tekstas kirčiuotas. Trečiasis leidimas išleistas su naujomis iliustracijomis — foto nuotraukomis, vaizduojančiomis Lietuvos gamtą ir geografiją; nuotraukas parūpino Viktoras Kučas, atrinko Regina Kučienė ir Ramunė Račkauskienė. Teksto rašiniai daugiau beletristinio pobūdžio; talkino jaunimo rašytojos D. Bindokienė, Nijolė Jankutė ir V. Vaitkevičienė.

Išleido JAV L. Bendruomenės Švietimo Taryba 1987. 186 psl. Kaina nepažymėta.

Introduction to Modern Lithuanian. Redagavo Dambriūnas, Klimas ir Schmalstieg. 474 psl. III-a laida. Išleido "Darbininkas". Kaina — 11 dol. su persiuntimu 12 dol.

Knyga turi 40 pamokų; kiekviena pamoka turi skaitymo pratimą, žodyną, gramatiką, kirčiavimą. Gaunama "Lietuvių Dienos" redakcijoje, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029, (213) 664-2919.

Juozo Keliuočio "Dangus nusidažo raudonai" — pirmosios tremties memuarai: Laisvę praradus". Išleido "Į Laisvę" fondas, Čikagoje. 360 psl., kaina 12 dol.

ENGLISH SECTION

WILHELM AND ELISA

By Henry L. Gaidis

During the twenty years of Napoleonic Wars, Europe was torn asunder. Great armies crisscrossed Europe from Spain to Russia. Hundreds of thousands lost their lives and fortunes fighting for or against Napoleon. Economically Europe was devastated. Yet during all the death and destruction several of the world's most renowned romances took place. The most famous of these may be that of Napoleon and Josephine. Almost every country that took part in the Napoleonic Wars has a love story which is held dear to its countrymen.

One of the most romantic but less well known is the love story of German Prince Wilhelm Hohenzollern and Lithuanian Princess Elisa Radziwill. Only the lack of a William Shakespeare pen has kept their story from rivaling that of Romeo and Juliet. Their bittersweet love story is worthy of a movie, but is little known to our current generation. A century ago their love story brought tears to the eyes of young lovers across Europe.

The nightmare of the Napoleonic Wars had brought about a renaissance of sentimentality and led to great proficiency in love letter writing in the early nineteenth century. Lovers were judged not only by their ardor but by their skill in letter writing. It is from the letters written by Wilhelm and Elisa and their love story told and retold by members of the German royal court and common people that they are affectionately remembered.

Wilhelm was born in 1797, Prince of the royal House of the Hohenzollern and son of Frederick Wilhelm III, the ruling king of Prussia. He was destined to lead the German States in 1871 in forming the Imperial German Empire. Princess Elisa was a direct descendant of Lithuanian Grand Duke Gediminas and born into the noble Radziwill Family with estates in Lithuania, Poland, and Prussia. Though not a member of a royal house, the Radziwill ancestry was illustrious by most any standards. She was destined to die at a very young age grieving for the loss of her true love.

Wilhelm and Elisa's love grew slowly during their childhood as the great struggles of the Napoleonic Wars took place around them. It

blossomed in the post war period while they danced in royal palaces in Berlin, Vienna, Posnan, and rich country estates in Prussia and Lithuania. Only the Prussian royal court and Wilhelm's love of his country would prove greater than the love of this young couple. Yet the love that was denied them in life was carried by both into death and would immortalize them forever.

Elisa was born in 1803 on one of her father's royal estates as Napoleon's forces were marching across Europe. Her father was Antoni Henry Radziwill, the Lord of Klezh and the son of the last Voivode of Vilnius. Her mother was Princess Luise of Prussia, a niece of Frederick-the-Great and a cousin to King Frederick Wilhelm III. Though one of the wealthiest families in Europe, the Radziwill family estates lay in territories divided by Russia, Prussia, and Austria during the 1795 final dismemberment of the Polish-Lithuanian Commonwealth. In order to protect these divided estates, Antoni Radziwill sought to maintain good relationships with both Moscow and Berlin.

Prince Radziwill abided by the adage that the family interest comes first above all other considerations. He sought to cement close ties with the Prussian and Russian rulers who occupied his country. Unlike his brother, Michael, who went into exile and served as a general with Napoleon, and his cousin, Dominik, whose brave death leading his troops against the Russians was mentioned in Napoleon's dispatches, Antoni was not a patriot. Rather than fighting for the restoration of independence in his country, Antoni sought to become more Prussian than the Prussians. For this reason Antoni Radziwill was not loved by his countrymen.

As a close personal friend of King Frederick Wilhelm III, Antoni loyally followed the monarch into exile in Koenigsberg and Memel after his military defeats by Napoleon at Jena and Auerstedt. For his loyalty, Antoni would accompany King Wilhelm to the Congress of Vienna where the victors would divide Europe after the fall of Napoleon. He would be made the Governor of Posnan and be given large estates confiscated from other Radziwill members who supported Napoleon.

Emperor Wilhelm I as Crown Prince.
Imperatorius Vilhelmas I sosto ipėdinis.

The Hohenzollern-Radziwill friendship was bonded while King Wilhelm and his family lived on the Radziwill estates in East Prussia after the French occupied Berlin. The Radziwill estate in Memel resembled a kindergarten filled not only with their own eight children but also Prussian Crown Prince Frederick, Prince Wilhelm, Prince Karl, and Princess Charlotte. With the death of the queen mother, the Prussian royal family came to look upon Princess Luise as their step-mother and the Radziwill estate as their second home. In this atmosphere the two families enjoyed a special relationship unequalled in the realm. Eventually the childhood friendship of young Prince Wilhelm and Princess Elisa would turn into everlasting love. So close was the relationship between the two families it never occurred to anyone that "inequality at birth" would someday separate them.

From his early years, Wilhelm was raised in the Prussian military tradition and was commissioned a Second-Lieutenant by the age of ten. Though the Prussian military had regularly won great battles under Frederick-the-Great, the armies now were routinely defeated by the French forces of Napoleon. As a result,

Wilhelm experienced great instability and humiliation as a youth. His early years in exile would have a profound effect on the prince and his later politics. By the time of Napoleon's final defeat in 1814, Wilhelm had become a confirmed conservative and staunch supporter of the established system. Wilhelm expected his subjects to faithfully carry out their obligations without question and he swore to scrupulously discharge his own duties. This oath of duty without question would cause Wilhelm to renounce his true love when she threatened the stability of the monarchy.

One cannot be sure when Wilhelm and Elisa first fell in love, but one of his letters written at 19 definitely documents the awakening of his romantic feelings. Though Elisa was scarcely fourteen years old, Wilhelm wrote to a friend how delighted he was in learning that the Radziwill family was moving from Posnan to Berlin. He wrote of his desire to learn how the lovely Elisa with the big eyes would look after two years of separation. By the time he was twenty-four and Elisa eighteen, their love was evident to all.

Wilhelm matured from callow adolescent into a serious young man. He had traveled to Saint Petersburg, Paris, and London and been decorated by his father and Czar Alexander for bravery in combat. He was in every way a dashing young man in the prime of his life. Elisa from her early years had been described as one of the most charming creatures who ever trod this earth. Her smiles were said to be like rays of sunshine that brought pleasure to all who met her. Even King Frederick Wilhelm could not hide his emotion and commented that Elisa was an angel on earth. Wilhelm himself wrote: "Her gentle disposition, her noble and sensitive character, her intellectual gifts and the indescribable grace in all the things she does, can only be the reflection of a beautiful soul and splendid mind."

Sleeping beauty castles in Berlin, Vienna, and Posnan were the perfect settings for their romance. They danced in candlelit ballrooms and took quiet walks along river banks in the moonlight. Wilhelm would give Elisa the code name "Eternal" in his letters to signify the everlasting nature of their love. Their future looked bright and without clouds. As they danced across Europe there were few signs of the trouble that lay before them.

While Wilhelm and Elisa thought only of the time when they would be joined together forever, the court gossip began to cloud their future. The German palace clique moved slowly to extinguish their eternal love. The Hohenzollerns were a staunch Lutheran monarchy, taught to consider all others in serious danger of losing their immortal souls. The conversion of Wilhelm's sister, Princess Charlotte, to the Russian Orthodox faith prior to her marriage to Grand Duke Nicholas, had caused the court to worry about her salvation. Though Elisa had

been raised a Lutheran in accordance with a premarital agreement, Prince Antoni Radziwill and his sons were Roman Catholic. This fact caused great anxiety in the Prussian court and many feared that the young Prince could be influenced to become a Catholic.

Princess Elisa Radziwill, youthful love of Emperor Wilhelm I.

Princesė Elisa Radvilaitė, Imperatoriaus Vilhelmo I jaunystės meilė.

With increased talk of a marriage between Wilhelm and Elisa, emotions in the court reached a fever pitch. Elisa's suitability to the royal station was eventually questioned. "Equal birth" was a prerequisite of the court, and marriage of a Royal Prince to Princess Radziwill was viewed with prejudice by the Royal House of Prussia. For eight years King Wilhelm vacillated on an official proclamation, allowing the young lovers to continue their romance. Some suggested strategies which would allow the lovers to overcome the court's objections such as having Elisa adopted by Czar Alexander of Russia. Elisa's adoption would make her a member of a ruling family, except that such an action would be a great insult to Prince Antoni and the Radziwill family. The lovers sought in vain to find a solution to their dilemma.

Many reasons have been advanced for King Wilhelm's vacillation. One of the more interesting is the supposition that the 54-year-old monarch had eyes on Elisa himself and was only waiting for young Wilhelm's passion to cool.

The mysteries of the King's psyche are unknown; however, shortly thereafter he married the 24-year-old Countess Augusta von Harrach. Whether the King was behind the lovers' dilemma will never be known, but such was the gossip that circulated in the court.

Finally, in 1826, King Wilhelm officially informed the Radziwill family that no marriage could take place. Although well born, the family was nevertheless not descendant from a ruling house and therefore unsuitable for a royal marriage. The decision shocked the young lovers. Wilhelm immediately sought to see Elisa but she fled with her family to Posnan. Wilhelm had accepted the King's decision but still sought to see Elisa. They eventually met only one week before his arranged marriage to the 17-year-old Duchess Auguste von Weimar. History does not have a record of their conversation and one can only guess about what transpired at their reunion. After his marriage Wilhelm wrote his sister Charlotte that one can only really love once, but that Auguste cannot and ought not be denied respect and affection. His marriage aside, Wilhelm turned to his three remaining passions: Prussia, the army, and Absolutism. Through his efforts Prussia would become the central power in a unified German nation. Whether Wilhelm and Elisa's union would have changed the course of history can only be surmised. There is no doubt that the rise of modern German militarism can be traced to Wilhelm.

The proclamation of the King was like a death sentence to Elisa: she wept and fell into total despair. Wilhelm's acceptance of the decision without question added to her grief. Sadness followed humiliation in the Radziwill family.

In 1831, Lithuania and Poland rose up against the Russian and Prussian occupation of their country. Elisa's uncle, Michael Radziwill, led the insurrection and this daughter of the Hohenzollerns now found herself making bandages and praying for the success of the rebel forces. Elisa, like Wilhelm, had found comfort with her people. The failure of the insurrection resulted in the end of the Providence of Posnan and the loss of Radziwill prestige in both Berlin and Moscow.

Elisa's health turned poor and her last two years would be consumed by tuberculosis. Although she retained her beauty, Elisa's health progressively degenerated. During her illness, her father and brother died. Antoni went to his grave never recovering from the humiliation caused to the Radziwill family by Elisa's rejection. Nevertheless, as a member of the Prussian nobility, Elisa's presence was required at various state functions. When her health permitted, Elisa was forced to endure the pain of seeing Wilhelm at official court functions. Their eyes would meet but no words of their love passed between them.

On September 27, 1834, Charlotte, now Empress of Russia, returned home on an official state visit. The whole city of Berlin turned out in her honor and a great parade greeted her. Wilhelm, in his full dress uniform, waited with his troops at the reviewing stand. Impatiently, he scanned the visitor stand hoping to catch a glimpse of Elisa. Not seeing her in the stands, Wilhelm asked an adjutant if Elisa was ill again. The silence announced Elisa's death. The adjutant had been instructed not to make her death known to the prince until after the ceremony. Elisa died never having had another affair nor having renounced her love of Wilhelm. It is said she died with the name Wilhelm upon her lips.

Wilhelm was destined to live on for years to come and to lead Germany to greatness. His official biographers would describe the Elisa Radziwill love affair as the prince's victory over himself. The act of denial provided the steel which girded his character. And so, Elisa's suffering and death served a useful purpose.

One would think this tragic love story is thus ended. And so it may have except for an event that occurred some fifty years later.

On the morning of March 9, 1888, Wilhelm Hohenzollern, Kaiser of Germany, lay on his bed surrounded by his wife, children, and members of the royal court. At daybreak, Wilhelm whispered something to his daughter who immediately left the chamber. She hurried to an adjoining room and returned clutching an item that had stood on her father's desk for almost 70 years. Wilhelm grasped the object in his trembling fingers and held it until he died. At his death a miniature painting of the love of his youth, Elisa Radziwill, was removed from the old man's hands. The love which Wilhelm and Elisa could not have in life was with each of them in death.

*For further reading on the Radziwill family the author recommends **The Radziwills** by Tadeus Nowakowski, Delacorte Press, 1966.*

BOOKS IN ENGLISH

ON SALE

THE BALTIC NATIONS

"The Baltic Nations: Estonia, Latvia, Lithuania, Finland, Poland, the Quest for Regional Integration and Political Liberty," written by Dr. Bronis J. Kaslas. 319 pages, hard cover. Was —\$12, now \$9, (postage \$1.00). Mail checks to "Lithuanian Days" 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.

"PERFECTION IN EXILE — 14 contemporary Lithuanian writers" — by Rimvydas Šilbajoris. 322 pages, hard cover, illustrated. Was \$8.50, now —\$6. Published by Norman, University of Oklahoma Press.

Includes the following writers: Henrikas Radauskas, Antanas Vaičiulaitis, Jonas Aistis, Antanas Škėma, Algirdas Landsbergis, Kostas Ostrauskas, Alfonsas Nyka-Niliūnas, algimantas Mackus, Henrikas Nagys, Kazys Bradūnas, Albina Marius Katiliškis, Jonas Mekas, Aloyzas Baronas, and Bernardas Brazdžionis.

Why Won't Soviets Let Their People Go

by Kenneth Katzner

Over the years, defenders of the Soviet system have offered a variety of explanations as to why so few of the country's citizens emigrate to the West.

For a long time they claimed that hardly anyone wanted to leave. Then they acknowledged that, yes, there were some who wished to leave and they were free to do so. Much later, Soviet spokesmen amended this to say that there were some who could not be allowed out for security reasons. (During the last summit meeting in Washington, Michail S. Gorbachev said that the number of people in this category was 222.) And a final explanation cited a provision in Soviet law that allows a close relative of a would-be emigre to veto that person's departure.

Now a much more imaginative excuse has emerged. Confronted with the fact that hundreds of thousands, perhaps millions, of citizens of all nationalities would emigrate if given the chance, Soviet spokesmen now argue that the government could never allow them to make such a terrible mistake. This was stated rather forcefully by Yuri Kolosov, the deputy chief of the human rights and culture department of the Ministry of Foreign Affairs, in a recent conversation with a British member of the European Parliament.

"How can we allow Soviet people to go to the West?" he asked. "Can you guarantee each of them a home and a job? In Russia these are human rights. If our people go to the West they lose these rights. They are at the mercy of the capitalist system. We would be failing in our duty if we allowed them to take that risk."

A different, but related, theme was echoed in a letter by five Soviet women to the U.S. Congress, published in the newspaper *Izvestia*. The five implored Congress not to condemn the provision of the new Soviet emigration law that allows a person to forbid a close relative to emigrate. The letter read in part:

"Is it really permissible not to consider the desire of parents to (keep) their children beside them, to be able to depend on them in their old age and to receive their moral and material support? Is it really permissible to deny children the opportunity to see their parents, to care for them in their old age and benefit from their worldly wisdom? How can one live far from that which is most dear, from that which is the continuation of one's flesh and blood!"

Few documents could illustrate more graphically the gap in thinking and philosophy between Soviets and Americans. The authors of the letter would appear to believe that:

— It is a basic human right to be able to forbid and thus prevent an adult from emigrating abroad.

— It is moral duty of a government to enforce this prohibition by refusing to issue exit visas to people whose relatives do not want them to leave.

Both of these statements arguing for continued restrictions on emigration invite the following obvious questions:

Does the Soviet government claim that it has a better idea of what is best for each of its citizen than an individual has himself?

Even if it does, does that give the government the right to forbid a citizen to take a certain action just because it believes that action to be unwise?

Many Soviet citizens who have emigrated have prospered in their new environments abroad. Does the Soviet government believe that it has the right to deny its citizens such an opportunity?

The Soviet answer to each of these questions is an emphatic **yes**. This reflects an ancient and deep-seated feature of the Russian character — the total submission of the people to the power of the state and the willingness to let the government decide and dictate the course and direction of their lives.

We Americans would agree that the decision to emigrate and leave aged parents behind might in certain cases be an inconsiderate, heartless, even cruel thing to do. But the idea that the government should be empowered to intervene and prevent such an action boggles the mind.

Other, even more fundamental, questions arise out of the ones posed above.

Is all this supposed concern for the welfare of disgruntled citizens not just a means of covering up a most unpleasant fact — that if complete freedom of emigration existed in the Soviet Union as it does in the West, countless people would leave? That freedom of emigration threatens the stability and even the survival of the Soviet regime?

If a country must restrict the movements of its citizens in order to survive what does that say about the nature of the regime itself?

In the conversation with the British parliamentarian, Kolosov came up with yet another clever pretext for restricting emigration. He said: "You have your export rules which prevent us from acquiring your computers. We have our visa rules which prevent a brain drain and prevent you from luring away our scientists. What's the difference?"

Obviously Kolosov, like the government that he represents, is unable to see the difference between a human being and a machine.

(L.A. Times, 6.1.88)

LITHUANIANS EMPHASIZE THEIR DISTINCTION FROM SOVIET RUSSIA

"... When Russians daydream of Lithuania, not the least reason is the attractiveness of the Lithuanian culture. Vilnius is for them an almost 'West European' city, and because of its more cultivated life style... they even forget their beautiful Leningrad,, where there are no such Cafes. The Lithuanians themselves have no intention of concealing their feeling of superiority. When they speak of their economic relations with the Russian Federal Republic, they refer to it as 'the Soviet Union', as if their country were not a part of the same state. They also point to their... green landscape, the attractive houses, and maintain that the target which is valid elsewhere in the Soviet Union — an apartment for each family — will be achieved by the year 2000, while in Russia 30 more additional years would be needed. They emphasize their individual attitude, distance themselves from Russian collectivism, and by doing this they emphasize their distance clearly enough from their enforced membership in the 'socialist community of nations'."

("Lithuania Between Catholicism and Extremism," Neue Zuricher Zeitung, August 19, 1987) From ELTA

FIFTY ONE CONGRESSMEN CRITICIZE ABUSE OF SOVIET MILITARY RESERVE DUTY TO PUNISH HUMAN RIGHTS ACTIVIST

(Washington, LIC) Fifty one Congressmen sent a letter today to the top military prosecutor in the USSR, protesting the imprisonment of a Lithuanian religious and national rights activist who refused to report for military reserve service and asking him "to investigate the abuse of military reserve duty as a method of political repression."

In a letter to Military Procurator Boris S. Popov, the legislators said they believed that the sentencing of 29-year old Petras Gražulis to a 10-month term in ordinary regime labor camp was the result of a scheme to punish the church employee for his religious and political activities, and called for his release.

According to the congressmen, "the Gražulis case fits into a disturbing pattern of punishing political dissidents with military reserve duty or prison for refusing such duty." As evidence, the authors of the letter referred to the recent cases of three Latvians and one Estonian who were either ordered into the military or told to report to military authorities in the wake of their involvement in human rights activities.

The letter to Popov details the circumstances surrounding Gražulis's arrest. He was told to appear before the local military commissar's office last November 18, the day on which he planned to be in Riga, Latvia, participating in peaceful demonstration to mark the anniversary

of Latvia's pre-Soviet independence period. Gražulis chose to go to Riga. Following his return to Lithuania, he was called up for three months of reserve duty. He responded with an open letter to Soviet Defense Minister Dmitry Yazov which pointed to the government's persecution of the Roman Catholic community and the Soviet Army's occupation of Lithuania as the reasons why he would not heed the call to report for service.

Gražulis was convicted by a court in Kapuskas, Lithuania, on February 2. According to eyewitness accounts he was beaten in the courtroom for attempting to announce a hunger strike. Outside the courtroom, militia with police dogs charged an estimated 200 supporters of Gražulis, detaining 10 on charges of "hooliganism." In their letter, the congressmen expressed concern that the violence against Gražulis in the courtroom might carry over into his treatment in labor camp.

The Gražulis trial attracted considerable attention because it was one of the few political trials initiated during the period of glasnost. The US Catholic Conference sent an appeal to Soviet Procurator General Aleksandr Rekunkov in early February, asking that Gražulis's case be reconsidered. At the same time, Amnesty International launched an "Urgent Action" letter-writing campaign on behalf of the Lithuanian.

At a Capitol Hill press conference yesterday, called to voice support for a recent UN report on religious intolerance, Rep. John Miller (R-WA) referred to the Gražulis trial as evidence that, despite glasnost, "there is not that much difference on the ground" regarding Soviet government policy toward human rights activists.

(LIC April 14, 1988)

SENATOR LEVIN RAISES ISSUE OF EXILED CATHOLIC BISHOP AND IMPRISONED PRIESTS WITH SHEVARDNADZE AND DOBRYNIN

(Washington, LIC) Senator Carl Levin (D-MI), in recent talks in Moscow with top Soviet officials, brought up the cases of a Roman Catholic bishop from Lithuania who has been forced to live in internal exile for 27 years and two Lithuanian Catholic priests serving lengthy terms in labor camp for their religious activism.

Levin, who was visiting Moscow March 7-12 with a US delegation that included scientists, academicians, and four other members of the US Senate, broached the subject of religious freedom in the USSR during a meeting with Soviet Foreign Minister Eduard Shevardnadze and former Soviet ambassador to the United States Anatoly Dobrynin, who is now a secretary in the Soviet Communist Party's Central Committee.

According to an aide to Senator Levin, the Michigan legislator detailed his concern over

Soviet laws that limit the rights of religious believers. As specific examples of restrictions on religious freedom, the senator cited the cases of Bishop Julijonas Steponavičius and Fathers Alfonsas Svarinskas and Sigitas Tamkevičius.

Bishop Stepanavičius, appointed by the Vatican in 1958 to the post of apostolic administrator of the Diocese in Panevėžys and the Archdiocese of Vilnius, was exiled to the small northern Lithuanian town of Žagarė in January 1961 after rebuffing government attempts to interfere in the administration of Roman Catholic church affairs. The Soviet government has never tried or convicted the 77-year-old bishop of any crime. He has been widely rumored to be the Cardinal "in pectore," or secret Cardinal, promoted by Pope John Paul II in his first round of such appointments in 1979.

Fathers Alfonsas Svarinskas, 63, and Sigitas Tamkevičius, 49, were founding members of an unofficial human rights group, the Catholic Committee for the Defense of Believer's Rights, which was created in 1978 to monitor state-sponsored discrimination and persecution of Lithuania's Catholics. Both priests were arrested in 1983 and charged with engaging in anti-Soviet activity. Fr. Svarinskas, who is serving a 7 year-term in labor camp to be followed by 3 years in exile, is due to be released in 1993. Fr. Tamkevičius is due to leave labor camp this May for exile, where he will be forced to remain until mid-1990.

During the US delegation's visit with Dobrynin and Shevardnadze, Senator Levin also noted the situation of persecuted religious groups such as the Ukrainian Catholic Church, which is officially banned, and Baptist congregations which refuse to register with state authorities.

Shevardnadze and Dobrynin reportedly did not take issue with any of the points raised by Senator Levin and did not make any detailed responses, although members of the US delegation were allowed to air their views at some length. Later, when the delegation met with General Secretary Gorbachev, Senator Levin is said to have raised the issue of religious freedom again, though in less detail.

LITHUANIAN FOLK MELODIES FOR YOUNG PIANISTS AND SINGERS

A selection of Lithuanian Folk Melodies has been compiled and arranged by composer Giedra Gudauskas. There are 14 songs in Lithuanian and English, with English adaptation by Vita Kevalaitis.

Chord notations are included for accompaniment by various instruments.

The book is a perfect gift for every child of Lithuanian descent or mixed parentage.

Available at "Lithuanian Days" 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, Ca. 90029. (\$5 plus postage).

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Chicago, Ill.—"Patria", "Gifts International", "Parama", "Marginiai"
Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius

Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library

Los Angeles—P. Domkus
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"
Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIJOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus
Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42, ir 49 metrų bangomis.
Pirmoji vakarinė laida 18 val vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.
Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis.

Šie laikai vasaros metu. Žiemos metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.

VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų koordinatorius

HENRIKAS BAJALIS

207 N. Windsor Blvd.

Los Angeles, CA 90004

Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima sekmadienio rytais nuo

10:30 iki 11:00

WBMD—750 Kilocycles

Šios programos vedėjai:

Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.

Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515

Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.

Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo Valanda

LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais

9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98

Petras Viščinis, vedėjas

173 Arthur St., Brockton, MA 02402

Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"

—Amerikos Lietuvių Radijo—

Sekmadieniais

nuo 7 val. iki 8 val. ryto

iš WCEV stoties 1450 AM banga

Programos vedėjai:

Anatolijus Šlutas

Anglų kalbos skyrelio:

Frances Šlutienė

2646 W. 71st. St., Chicago, IL 60629

Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val vakaro

Visos laidos iš tos pačios stoties

WCEV 1450 AM banga

Programos vedėja:

Kazė Brazdžionytė

511 SO. NOLTON AVE.

WILLOW SPRINGS, IL 60480

tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA

TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.

Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio
44121

Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice

WCAR—1090 BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto

Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS

13436 Garfield, Detroit, MI 48239

Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VAL.

WPON — 1460 AM

Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. Algis Zaparackas
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.

Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė

WRYM—840 AM

Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.

Programos vedėjas A. Dragūnevičius

132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032

Tel.: (203) 677-8567

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir

Longinas Kapeckas

ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK

LITHUANIAN BROADCASTING

SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

PROGRAM DIRECTOR

SALOMEJA ŠMAIZIENĖ

PROGRAM EVERY SUNDAY — 7:00 AM

KIXT AM 1420

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913

Res. Telephone (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in

Pittsburgh, Pennsylvania

Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.

sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.

PROGRAMOS VEDĖJAI:

Povilas ir Gertrude Dargiai

Visais reikalais kreiptis:

2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties
New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
programos kas sekm. nuo 1:05 iki 3:00
val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga

Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas

234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060

Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki
10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM
banga

ROMAS KEZYS

217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364

Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kiršteinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta Ilgūnaitė, ižd., L. Laukaitienė, narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: ANTANAS PALIULIS

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708

tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Isteigta 1951 m.

Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 val. po pietų
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja:

Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė

51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2,

CANADA

Telefonas: (416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas: Dr. J. Gailius

Circonvallazione Nomentana 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

ANKŲ ŠEIMA — savininkai

4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60629—Telef. (212) LA 3-1510

— ir —

2616 W. 69th St., Cicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Išdūi—laisvajai Lietuvai padėti
atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo
transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams
gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamentu įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION

P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

Šv. Petro bazilikos aikštės bendras vaizdas VI. 29, vykstant iškilmingoms šv. Mišiom, kurias Popiežius Jonas Paulius II koncelebravo drauge su naujai paskirtaisiais kardinolais.

St. Peter's square , June 29, during the High Mass that Pope John Paul II concelebrated with the newly designated cardinals.